

Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo 4

červen 2004 l.p.

A když přišel den Padesátý, byli všichni apoštolé jednomyslně pospolu. I stal se náhle šum z nebe, jako valícího se větru prudkého, a naplnil celý dům, kde seděli; i ukázali se jim rozdělení jazykové, jako oheň, a posadili se na každém z nich. I naplnění jsou všichni Duchem Svatým a počali mluvit jinými jazyky...

(Skutky apoštolské 2, 1-4)

Blahodať Ducha Svatého

Sláva našemu Pánu za jeho milosrdenství, neboť nás tolik miloval, že nám daroval i svého Ducha Svatého, který nás učí všelikému dobru a dává nám sílu zvítězit nad hříchem. Pán nám ve svém velkém milosrdenství dává blahodať, a my ji musíme pozorně chránit, abychom ji nepozbyli, neboť bez Boží blahodati je člověk duchovně slepý. Slepý je ten, kdo shromažďuje bohatství tohoto světa; jeho duše nezná Ducha Svatého, nezná, jak je tento Duch sladký, a nechává se proto unášet tím, co je pozemské. Kdo však poznal sladkost Ducha Svatého, ten poznal, že ji nelze s ničím jiným srovnat; takový člověk se už nenechá uchvátit ničím jiným zde na zemi, ale jsa uchvácen pouze láskou našeho Pána, zůstává klidný a radostný v Bohu a pláče nad lidmi, kteří ještě nepoznali Pána.

ctihodný Siluán Svatohorec

Drazí bratři a sestry v Kristu, milí čtenáři,

Slovo úvodem

desátého dne po Nanebevstoupení Páně byli apoštolé naplněni silou Ducha Svatého, jenž na ně sestoupil v podobě ohnivých jazyků. Nastala **sv. Padesátice**! Ani náš *Dobrý pastýř* nemůže přejít bez povšimnutí tolik významný padesátý den po Kristově vzkříšení, v němž bylo zakončeno novozákonní spásitelné dílo Pána Ježíše Krista.

Jak jen postihnout tuto podivuhodnou a všudypřítomnou moc Ducha Svatého, který uvádí každého, kdo zachovává Kristova přikázání, do všeliké pravdy? Kolikrát se jen ptáme, jak si zasloužit tak mnohé dary, jež nás uvádějí na cestu spásy; dary, jež jsou sice rozdílné, jejichž pramen je však jeden – Duch Svatý? A jakou odpověď na naše časté tázání, hledání a neustálé naříkání dostáváme?

Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Království Božího... co se z Ducha narodilo, duch jest. (Jan 3,5-6) Bůh je duch, a ti, kteří se k němu modlí, v duchu a v pravdě se musí modlit (Jan 4,24), neboť Duch je tím, který dává život. (Jan 6,63)

A jak toho může člověk dosáhnout? Odpověď na tuto otázku nám dává nejpracovitější z apoštolů, sv. Pavel, jenž se ve svém životě po obrácení ke křesťanské víře vždy nechával tímto Duchem vést. Apoštol Pavel nás nabádá, abychom *neuhášeli Ducha* (I. Tes. 5,19), ale *jsme-li jím živi, máme Duchem i chodit* (Gal. 5,25), protože *Duch Svatý zpytuje všechny věci i hlubiny Boží* (I. Kor. 2,10) a *prosí za nás lkaními nevypravitelnými*. (Řím. 8,26)

Kéž bychom se všichni stali hodnými, aby Duch Svatý neustále přebýval v našich nitrech, neboť Boží Království nespočívá v pokrmu a nápoji, ale jak říká stejný apoštol: ve spravedlnosti, pokoji a radosti v Duchu Svatém.

V pravé Kristově lásce Vás Michal Dvořáček

Narodit se z vody a z Ducha

„Amen, amen, pravím tobě: nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Království Božího: co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest.“ (Jan 3,5-6) Co znamená narodit se „z vody a Ducha“? Boží Duch, Duch Svatý rodí člověka. Člověk se z Něho rodí tak, že když je Jím pokřtěn, pohrouží do Něj celého sebe sama a začne Jím žít celou svou myslí, srdcem, duší i snažením. Člověk se tedy z Ducha rodí tehdy, když se Pravda „Ducha Pravdy“ stane jeho vlastní pravdou, když se svatost Ducha stane jeho svatostí, když se dary Ducha Svatého stanou jeho dary, když člověk celého svého ducha zaměří na Ducha Svatého a plně se Mu oddá. A to je každodenní realita křesťana jako duchovního člověka, základ jeho duchovnosti: „Nechodíme podle těla, ale podle Ducha.“ (Řím. 8,4) „Vy však nejste v těle, ale v Duchu, když Duch Boží ve vás přebývá.“ (Řím. 8,9) Protože mají křesťané všechno z Ducha Svatého, nazývá je apoštol duchovními lidmi (I. Kor 2,12-16). Všechno, co se rodí v jejich duších, rodí se z Ducha Svatého, z Jeho milosti.

*z výkladu ctihodného Justina Popoviče
na Evangelium podle sv. Jana*

Sestoupení Svatého Ducha na apoštoly – svatá Padesátnice

Padesátého dne po slavném Vzkříšení a desátého dne po Nanebevstoupení Pána Ježíše Krista došlo k nové rozhodující události v díle naší spásy – k seslání Ducha Svatého na apoštoly a ke vzniku křesťanské Církve. Co se vlastně tehdy odehrálo v prostorách síónského večeřadla, kde byli jednomyslně shromážděni všichni apoštolé a další Kristovi učedníci? Celou událost nám popisují Skutky sv. apoštolů:

„Když přišel den Padesátý, byli všichni apoštolé jednomyslně pospolu. I stal se náhle šum z nebe, jako valícího se větru prudkého, a naplnil celý dům, kde seděli; i ukázali se jim rozdělení jazykové, jako oheň, a posadil se na každém z nich. I naplnění jsou všichni Duchem Svatým a počali mluvit jinými jazyky, jak jim dával Duch vymlouvat.“ (Sk. 2,1-4)

Den sv. Padesátnice hrál významnou úlohu již v náboženství starozákonního Izraele. Padesátý den po židovských Velikonocích končil v Palestině čas sklizně, s čímž bylo mimo jiné spojeno nařízení obětovat Hospodinu část z nové úrody. Ve stejný den si Židé připomínali i událost, k níž došlo padesát dní po zázračném přechodu Rudého moře – tehdy obdržel Mojžíš na hoře Sinaj posvátné desky zákona s textem Desatera. Není jisté náhodou, že se první křesťanská Padesátnice v roce 33 po Kristu uskutečnila právě na tento židovský svátek. *„Milost nám byla dána v ten den, kdy byl dán zákon,“* říká blažený Theofilakt, *„podobně jako Kristus obětoval sebe za naši spásu v den obětování beránka.“*

V okamžiku sestoupení Ducha Svatého bylo v síónském večeřadle spolu s Přesvatou Bohorodicí a dvanácti apoštoly shromážděno asi 120 osob. Sv. Jan Zlatoústý podotýká, že rozdělené jazyky blahodátelného ohně tehdy sestoupily *„ne pouze na dvanáct učedníků, ale na všech sto dvacet lidí,“* a o něco dále dodává: *„Ne bezdůvodně připomněl tehdy svatý apoštol Petr svědectví proroka Joela: »I stane se potom, že vyleji Ducha svého na všeliké tělo, a budou prorokovat synové vaši i dcery vaše;*

O svátcích

starci vaši budou mít sny, a mládenci vaši budou mít vidění.« (Joel 2,28)“

Události, které následovaly po sestoupení Ducha Svatého, byly nevidaným projevem Boží moci. Pod vlivem prvního kázání sv. apoštola Petra přijímají křest celé zástupy lidí a stávají se členy novozákonní Církve. O moci Petrova kázání píše sv. Jan Zlatoústý: *„A ten, který se do té doby zabýval pouze prací okolo jezera, přemohl (všechny moudré tohoto světa), jako kdyby vedl zápas s němými rybami; ano, vždyť on nad nimi zvítězil, jako když zkušený rybář vítězí nad němými rybami...“* Prvotní jeruzalémská Církev se záhy rozmnožuje o více než tři tisíce věřících a tento počet stále roste. Křesťanská Církev zahajuje svou vítěznou pouť lidskými dějinami...

***Blahoslaven jsi, Kriste Bože náš,
jenž jsi rybáře učinil moudrými,
seslav jim Ducha Svatého,
a jimi získal jsi veškerý svět.***

Lidumile, sláva tobě.

(tropar svátku sv. Padesátnice)

Sestoupení Ducha Svatého na apoštoly trvalo snad jen několik okamžiků, a přece od základu změnilo osudy mnoha milionů lidí. Jak tuto posvátnou událost vysvětlují svatí Otcové? Šum z nebe podle nich symbolizoval místo, kam krátce předtím vystoupil Spasitel: právě z nebe nyní posílal *jiného Utěšitele*, jenž měl apoštoly uvést do všeliké pravdy. Projevy jako by *silného větru* poukazovaly na jednoho a téhož Hospodina, který svou přítomností kdysi obestřel i horu Sinaj za podobně zázračných okolností. Skutečnost, že se na každém z přítomných věřících *usadil jeden ohnivý jazyk*, znamenala křest Duchem Svatým, o kterém Kristus apoštoly nejednou poučoval (Jan 3,5).

Ohnivé jazyky sestupovaly *na hlavu*, jelikož hlava je u člověka nejcennější částí těla. *Mirnost ohně* symbolizovala milost a Boží blahodat'. *Rozdělené jazyky* předznamenaly zvěstování Evangelia do různých koutů světa a různým národům. *Mnohost jazyků*, jež byla kdysi trestem za pychu Babylóna (Gen. 11,7), se nyní stává prostředkem sjednocení všech národů – na základě zvěstovaného učení, života v Kristu a darů Ducha Svatého.

Oheň představoval blahodatnou sílu, jež každému z apoštolů přinášela různé duchovní dary. V té chvíli šlo zejména o tzv. **mluvení v jazycích** (glosolálie). Jaký div – takřka nevzdělaní apoštolé, většinou prostí rybáři z Galileje, najednou hovoří různými jazyky a poučují vzdělané farizeje a všechny lid, vydávajíc svědectví o Kristu Židům, Partům, Médům, Elamitům, Římanům, zkrátka všem národům, jež byly tou dobou shromážděny v Jeruzalémě!

Bylo by hrubým omylem myslet si, že apoštolské mluvení v jazycích znamenalo vydávání nesrozumitelných výkřiků, kterým se projevují příslušníci mnoha dnešních náboženských sekt. Svatí apoštolé nebyli ani posedlí, ani ve stavu bezvědomého transu. Jak zdůrazňuje archimandrita Georgios ze Svaté Hory Athos, mluvili skutečnými, existujícími cizími jazyky, „*ne jakýmikoli jazyky, nýbrž jazyky těch, kteří byli v Jeruzalémě a neznali hebrejsky, aby ti lidé mohli slyšet o Boží velikosti a důstojnosti a aby uvěřili v Pána*“.

Základní pravdou, která je nám zjevena v události sestoupení Svatého Ducha na apoštoly, je pravda o Svaté Trojici. Na této pravdě je založená veškerá teologie, duchovní, liturgická a modlitební život jednotlivce i celé naší Církve.

V Symbolu víry vyznáváme, že „věříme v jednoho Boha-Otce, v jednoho Pána Ježíše Krista, Syna Božího, a v jednoho Ducha Svatého, Pána oživujícího, jenž z Otce vychází“. Všechna Boží činnost vychází od Otce jako pramene všeho, uskutečňuje se prostřednictvím Syna a završuje se v Duchu Svatém. Tak je tomu i v případě díla naší spásy, které vychází z vůle Otce, vykonal je Syn Boží a přisvojuje nám je Duch Svatý. Takto nám bylo předáno učení o Trojediném Bohu samotným Spasitelem, zaznamenáno v Písmu svatém apoštoly, hlášáno učiteli a novozákonními proroky a utvrzeno ústy celé Církve – svatými Oci a sedmi všeobecnými sněmy. Každé jiné učení o Sv. Trojici zavrhlá Církev jako falešné.

Od tajemného a svátečního dne Padesátnice působí Duch Svatý v Církvi, jež je „sloupem a utvrzením pravdy“ (1 Tim. 3,15), a působí i v každém jejím členu. Duch Svatý posvěcuje, vede od pravdy k pravdě, očišťuje, oživuje, uzdravuje, posilňuje, modlí se za všechny a se všemi, buduje Církev Boží na zemi a vytváří předpoklady naší účasti na životě s Bohem ve věčnosti.

Duch Svatý učí všechny modlitbě. Krásným důkazem je vznešená modlitba, kterou se modlíme před započetím každého díla, aby bylo vykonáno v souladu s Boží vůlí a ke slávě Přesvaté Trojice – modlitba, již se obrácíme ke třetí Božské Osobě, Svatému Duchu:

Králi nebeský, Utěšiteli, Duchu pravdy, jenž jsi všudy přítomný a vše naplňuješ, poklade blaha a dárce života, přijď a usídlíš se v nás a očistiž nás ode vši skvrny a spasiž, Dobrotivý, duše naše.

připravil Michal Dvořáček

Sestoupení Svatého Ducha v den Padesátnice na apoštoly a ostatní přítomné je konkrétním příkladem toho, co znamená narodit se shora, narodit se znova, být pokřtěn Duchem Svatým. Je tu očividný fyzický důkaz: svatá voda – neboť jejím prostřednictvím Duch Svatý posvěcuje a zbavuje každé poskvrny ty, kteří uvěřili. V této vodě se nově rodí i tělo, neboť se očišťuje ode všeho hříchu. Je to fyzický důkaz toho, že se tak uskutečňuje i duchovní rození – křest Duchem Svatým. Pouze takto oduchovnělý člověk může vstoupit do Božího Království a vidět Boží Království. Zde je to „nové roucho“, bez kterého se nemůžeme účastnit svatby Božího Syna, Božího Království.

ctihodný Justin Popovič

Pravoslavná církev jako ochránkyně pravdivého obrazu Krista

Podivuhodný **obraz** osoby Krista Spasitele, jenž v sobě sjednocuje pravdivou víru, pravdivý život a spásu světa, vždy byl a nadále je chráněn, přítomen a na věky působí v Církvi. Kristus je hlava Církve a Církev je jeho živý boho-lidský organismus. Církev je svatým kvasem, jenž kultivuje člověka, je v ní přítomna síla, jež proměňuje nebe i zemi v nové nebe a novou zemi. Během celé historie křesťanství existovalo mnoho společenství, která se pokládala za křesťanská, avšak pouze jediné historické společenství, shromážděné ve jménu Kristově, jež chránilo a doposud chrání pravou víru v Krista a život v Kristu, může být nazváno pravou Církví, tj. Pravoslavnou církví. Jako je Kristus jen jeden, tak je i víra pouze jedna, jako je jeden oživující a všennaplnující Duch Svatý, tak je jen jeden křest, a proto i Církev musí být jen jedna. Tak jako se nemůže Kristus nijak rozdvojit a rozdělit, nemůže se rozdvojit ani jeho Církev, jeho svaté Tělo; některé části se mohou oddělit a odpadnout od Těla, ale Tělo samotné se rozdělit nemůže. Od Církve odpadají všichni, kdo kází pravou víru, každý, kdo deformuje pravý, „světlonosný“ obraz Bohočlověka Krista a kdo překrucuje jeho svaté učení.

Pravoslavná církev se v průběhu své historické cesty snažila uchránit tento svatý **obraz** a svědčit o víře, dosvědčovat a chránit pravdu o Bohu a člověku, jež byla zjevena samotným Bohem v osobě Bohočlověka Krista, bez kterého není, a ani nemůže být možné, aby jakákoli živá bytost dosáhla spásy. Jednotu Církve a Bohočlověka Krista dotvrzuje i druhé označení Pravoslavné církve – **východní**. Původně šlo o označení její geografické polohy, tj. místa jejího historického přebývání. Avšak dnes, kdy je Pravoslavná církev rozptýlena po všech kontinentech, už toto označení neodpovídá její faktické poloze. Marně bychom v ní hledali nějaké specifické náboženské zvláštnosti křesťanského Východu. „Východní“ znamená předně Církev, která pochází z „Východu“, z Pramene, ze Zdroje (*slova „východ“ a „pramen“ znějí v srbsčině obdobně – pozn. red.*). Východ, to je sám Kristus, Pramen, Zdroj všeho, co existuje, místo, kde se rodí slunce – Kristus je „Slunce pravdy“, Alfa i Omega, Počátek a Konec všeho, co je. Proto je „východní Církev“ Církví Kristovou, pravou, neporazitelnou, věčnou. Církev je jedna, svatá, apoštolská a všeobecná. **Jedna** proto, že je založena na jediném Bohu Otci, Synu a Duchu Svatém. **Svatá** proto, že byla povolána, aby se naplnila svatostí jediného Boha – „jediného Svatého“. **Apoštolská** proto, že je založena na zvěstování a podání dvanácti Kristových apoštolů, na apoštolské poslušnosti. **Všeobecná** proto, že u sebe shromáždí, v sobě sjednocuje Boha i člověka, lidi i anděly, všechno Boží stvoření, zve všechno i všechny, aby vešli v její svaté společenství. Zve všechny národy světa, aby se staly jediným národem Božím, aby všichni „byli jedno“, jako jsou jedno Otec, Syn a Duch Svatý, aby byli všichni jedno při zachování osobních zvláštností, darů jednoho každého. V tom spočívá všeobecný (řec. katolikos), celosvětový charakter Církve a její historické poslání...

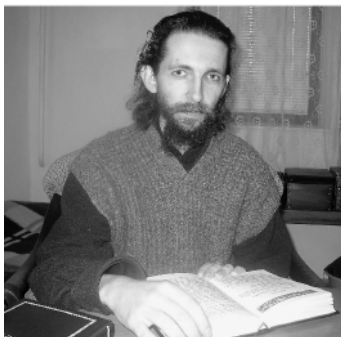

*z knihy metropolity černohorsko-přímořského Amfilochije (Radovice)
„Základy pravoslavné výchovy“ přeložil m.d.*

„...osobním cílem každého křesťana by měla být v první řadě spása duše pro věčný život...”

2. část rozhovoru s otcem Joakimem, igumenem Monastýru sv. Gorazda v Hrubé Vrbce

Milý otče igumene, přijměte, prosím, pozdravy a srdečné díky ode všech nás, kterým jste svým krásným příspěvkem v minulém čísle přinesl duchovní radost. Hned jak vyšlo paschální číslo Pastýře, začaly se ozývat dobré ohlasy: velkou měrou jistě díky Vám! Rozhodli jsme se proto pokračovat v našem rozhovoru a rádi bychom se Vás nyní zeptali na témata spíše osobního charakteru. Zajímá nás Vaše duchovní zkušenost, Vaše osobní cesta, na kterou jste se vydal, neboť jste osobou, která do naší Církve vnesla novou naději a která mnohé inspiruje...

Nejdříve bychom však rádi věděli, jak Vaše malé bratrstvo v Hrubé Vrbce prožilo dobou postní a jak přivítalo svátek všech svátků?

Dobré ohlasy na váš časopis musely zákonitě přijít, jelikož Dobrý pastýř je dělán velmi kvalitně, s citem a jistě se brzy rozšíří z brněnské farnosti i do širokého okolí. Pomalu tedy zvyšujte náklad, aby se na všechny dostalo! Co se Velkého postu týká, bohoslužby tohoto období jsou snad vůbec nejkrásnějšími. Navíc náš skromný monastýr ke konci Postu navštívili mladí duchovní z východního Slovenska, pomohli zpívat i sloužit. Na Slovensku mají skutečně vysokou bohoslužebnou kulturu, otcové sloužili velmi krásně a modlitebně. Paschální půlnočníci a jitřní jsme měli o půlnoci, Božskou Liturgii v 9 hodin ráno. Přijelo asi 30 lidí, ze Slovenska, z Vídně a samozřejmě z nejbližšího okolí, sloužil s námi i otec Alexandr Lapin.

A nyní již k hlavnímu tématu. Co Vás, otče, osobně nejvíce zaujalo na mnišství? Jaké bylo Vaše rozhodování v době před odchodem do dalekého Ruska, před vstupem do věhlasné Trojicko-sergejevské lávry?

Za svou první zkušenost s pravoslavným mnišstvím vděčím vladykovi Kryštofovi, který mě před deseti lety vzal s sebou na Svatou Horu Athos. Poté jsem se tam vypravil ještě jednou sám. Také jsem navštívil monastýr v anglickém Essexu, založený věhlasným otcem Sofronijem, učedníkem starce Siluána Athonského. Cestoval jsem po ruských monastýrech, navštívil srbský Kovil, otec Cristian mně ukázal několik rumunských monastýrů, o mnišství mně mnoho vyprávěl i otec Jan z Jihlavy. Velmi mě

ovlivnily i mnišky z Vilémova, určitou dobu jsem totiž v jejich monastýru pracoval, a dá se říci, že právě ve Vilémově ve mně rozhodnutí přijmout mnišství dozrálo.

Prosil jsem tehdy vладыку Kryštofa, aby mně požehnal vstoupit do bratrstva ruského monastýru Optina pustyň, on však trval na Trojicko-sergejevské lávře. Dnes jsem již pochopil, že jeho tehdejší rozhodnutí bylo moudré. V lávře jsou staří, zkušení a vyzrálí mniši, starci, a také kvalitní škola, Moskevská duchovní akademie, je tam možné navštěvovat přednášky. Ostatní ruské monastýry jsou o toto ochuzeny, jsou v nich vesměs mladí a málo zkušení mniši, vždyť většina monastýrů byla celých těch sedmdesát let zavřena, ne-li zcela zničena.

Co mě nejvíce zaujalo na mnišství? Asi setkání se starci. S lidmi vysokého duchovního života, kteří mají velké duchovní dary, zkušenost, moudrost, přitom jsou však neobyčejně prostí, pokorní, krotcí a radostní. Když jsem pozoroval otce Kyrilla Pavlova, duchovníka lávry, zdálo se mi, že vidím dokonalého člověka. Jeho chování, reakce, odpovědi, pohyby, všechno – jako chodící Evangelium. Když je člověku těžko, jde k němu a za chvíli od něj odchází jako znovuzrozený, s touhou horlivě následovat Krista. Otec Kyrill nikdy člověka do ničeho nenutil, když viděl, že kající není připraven přijmout jeho radu, říkal měkce „já nevím“ nebo „a co myslíš ty?“, nikdy na sebe lidi nevázal, všechny vedl jen a jen ke Kristu. To je asi náš největší problém – že máme nedostatek takových lidí, na které lidé hledí jako na ikonu, kteří jsou lidem živým vzorem správného života a kteří jsou schopni lidi sjednotit, vnést do církevního života lásku, pokoru, sebezapření. To je v duchovním životě jistě velmi důležité.

Můžete v několika větách shrnout své působení v Sergijevě Posadu?

Roku 1997 jsem byl postřižen na mnicha, po půl roce pak vysvěcen na jerodiakona. A když jsem byl roku 1999 vysvěcen na kněze, dělal jsem to, co dělalo i ostatních 100 monastýrských duchovních, tedy periodicky sloužil buď každodenní bohoslužby s Liturgií, nebo akathisty u ostatků ctihodného Sergeje, jindy jsem zpovídal, případně jezdil na služební cesty na farnosti nebo do malých ženských monastýrů, které měly nedostatek kněží. Také jsem jezdíval sloužit do věznice pro mladistvé, to ještě jako jerodiakon.

Mimo to má ještě každý mnich určitou práci, poslušnictví. Já jsem byl zpočátku na příjmu hostí, v takzvané archijerejské ubytovně. Potom jsem dostal na starost monastýrskou říznici, tedy vlastně vše, co se týká bohoslužeb. Bohoslužebné oblečení, nádoby, pokrovce, svíce, ikony, svaté ostatky, oltářní prostory všech chrámů. Byli jsme na to dva, později tři, ale někdy jsme se skutečně zpotili. Nejtěžší pro říznici byly svátky ctihodného Sergeje, kdy do lávry přijíždí přes 50 biskupů, velké množství kněží, diaconů a hypodiakonů. A také konec Velkého postu a Pascha.

Každý den ve všech chrámech měnit oblečení jak prestolů, tak i všech kněží a diakonů. Velká středa v černém, čtvrtek v bílém, Velký pátek opět v černém, sobota v bílém a Pascha v červeném. Přiznám se, že jsem to někdy skutečně nestíhal, to jsem pak mohl i na nějakého ubohého opozdělého mnicha-modlitebníka vyjet, řekněme, ne přímo po monastýrsku. Ale měli se mnou trpělivost, žertovali, že jsem „dovozní řízníční“ nebo že jsem „autokefální“, a tak na mě nikdo nemůže. Práce to však byla krásná, stále na říznici vzpomínám. A vůbec na celou lávru, je v ní silné a vyzrálé bratrstvo, člověk je tam jakoby pod ochranným příkrovem, cítí se v bezpečí.

Jak se ruský monastýrský život liší například od toho řeckého?

Obrazně řečeno, ruský monastýrský život se liší od toho řeckého tak, jak se od sebe lišily situace v těchto dvou zemích v minulém století. V Rusku bylo ve 20. století zabito 80 miliónů lidí, tedy jak komunisty, tak i fašisty, včetně církevní elity, zničeno 500 monastýrů, 30 000 chrámů. To nemá obdobu v celé historii lidstva. Mnišství bylo v Rusku spíše mučednictvím. I Trojicko-sergejevská lávra musela vyjít vstříc prostým věřícím, odstoupit ze svého tradičního strohého monastýrského života a stala se spíše takovou velkou farností, kam jezdili věřící z celého Ruska, aby se vyzpovídali, aby přijali Svaté Dary, tajinu mazání olejem, nebo pro duchovní radu a útěchu. Ve městech farnosti nebyly, nebo jich bylo velmi málo, například ve více než půlmilionovém Ižjevsku byl jediný malý chrám. A taková situace byla prakticky v celém Rusku.

V Řecku je mnoho velmi kvalitních monastýrů, jak mužských, hlavně na Svaté Hoře Athos, tak i ženských, například monastýr založený starcem Paisijem v Suroti u Soluně. Stará tradice monastýrského života v Řecku nebyla v minulém století přerušena. Řekové nám skutečně mohou být vzorem, v duchovním vedení monastýru, v bohoslužebné kultuře, v moudrosti a zkušenosti. V monastýrech mají byzantský modlitební zpěv, žádné dramatické koncertování, překrásné hymny se střídají s monotónním čtením jako vlny, proto bohoslužba neunavuje, po celou noc se lehce soustředíte na modlitbu. Místo elektrických žárovek jsou ve chrámech jen svíce a lampády, člověk se tak lépe soustředí na bohoslužbu, není rozptylován. Mniši se modlí v noci, kdy nejsou nikým rušeni, říkají, že když se nepomodlíme v noci, ve dne už se také nepomodlíme... a celý denní režim podřizují učení se neustálé modlitbě. Modlí se několik hodin ve svých keliích, potom společně v chrámu, dokonce i během práce jeden mnich stojí a čte nahlas Ježíšovu modlitbu a ostatní pracují a poslouchají, mají tedy svou mysl stále uchvácenou rozhovorem s Bohem. V monastýrech je přesně rozvrženo, kdy mniši pracují, kdy jedí, kdy odpočívají a kdy se modlí, to je stejné každý den, po celý rok. Člověk si takto zvykne na jakýsi rytmus a zklidní se, lépe se soustředí na modlitbu a vůbec na všechno. Zaujalo mě, jak igumen monastýru Kutlumuš (na Sv. Hoře Athos – pozn. red.) během oběda neustále monachům opakoval, že musí být jako jedna rodina. To určitě platí i pro farnosti, pro lidi celé eparchie.

Jaké úkoly Vás očekávají v budoucnosti? Jaké osobní cíle hodláte naplnit? Co je nejpotřebnější pro zbudování komunity pravoslavného mnišství v Hrubé Vrbce?

Osobní cíle? Svátí Otcové nás učí, že hlavním osobním cílem každého křesťana by měla být v první řadě spása duše pro věčný život, všechny ostatní cíle jsou ve srovnání s tím druhořadé, snad někdy až malicherné. Každý kněz však musí mít za cíl i vedení ke spáse těch, které mu Bůh posílá, kteří se k němu jako ke knězi obracejí. Nedávno jsem četl poučení svatého Jana Zlatoústého pro kněze; mimo jiné píše, že i kdyby byl kněz sám dobrým křesťanem a vedl ctnostný život, přitom by však kvůli němu zahynula nějaká ovečka, nebude mu na strašném soudu odpuštěno. Strašná slova.

S Boží pomocí se snažíme budovat vnitřní život našeho monastýru, našeho bratrstva. Sláva Bohu, je zde s námi otec Alexej, zkušený jerej a teolog, který nedávno přijal mnišství. A také otec Chrystofor, zbožný mladý rumunský jeromonach s teologickým vzděláním a hlavně se zkušenostmi z rumunských monastýrů. Hlásí se další zájemci, uvidíme, s Boží pomocí. Druhá věc je budování našeho monastýru jakožto místa, kam budou moci přijíždět věřící naší eparchie, i celé rodiny s tím, že zde zůstanou i několik dní, budou se účastnit pravidelných bohoslužeb, pohovoří o svých problémech, přijmou Svaté Dary, tedy jak to je zavedené i u mnišek ve Vilémově. Taková místa naše Církev velmi potřebuje.

Můžete nám, prosím, otče, na samý závěr poradit, co dělat, abychom byli dobrými pravoslavnými křesťany a nezoufali nad častými neúspěchy v našem duchovním životě?

Všichni usilujeme o jedno jediné, abychom Boha milovali nade vše, celou svou myslí, celým svým srdcem. Jen takto můžeme nalézt plné lidské štěstí, jen takto se můžeme stát plnohodnotnými lidmi, v lásce k Bohu se naše vnitřně nemocné a rozbité lidství může uzdravit a sjednotit. A když v duchovním zápase padáme, je jistě dobré se tím trápit, ale ne v beznaději, ale ve víře v milostivého Boha, Který nám ne podle našich zásluh, ale pro Svou nekonečnou lásku k nám odpouští a dává možnost napravit se, očistit a sjednotit s Ním. Každý to jistě sám prožil svou zkušeností, zoufáme jen tehdy, když v sobě nemáme upřímné pokání. Naopak opravdové pokání nám vždy přináší radost a touhu po duchovním životě, cítíme v něm útěchu, Boží dotek, odpuštění.

*Hrubá Vrbka, 1./14. května 2004 IP,
otázky kladli j.č. a m.d.*

Církev tvá, Kriste, Bože náš, ozdobená krví mučedníků celého světa, jako by se nachem přioděla, a tak vzývá tebe: Sešli lidem svým štědré dary. Na zemi žijícím uděl pokoj a duším našim milost velikou.

(tropar 1. neděle po Padesátnici, hlas 8.)

Životy svatých

„I odešel na Olymp a byl postřižen v černý šat s nadějí, že přijme jednou i bílé a neporušitelné roucho andělské. Byl poddán všem s pokorou a ponížeností v bdění a modlitbě, v oddechu i ve službě, v mimořádném postu, v strídmosti ustavičné, v čistotě ducha, v blahodárném pláči, za něhož roníval z očí pramen jako řeku, a tou omýval celé své tělo,“ píše se o našem světcí v Chvaloreči o sv. Cyrilu a Metoději, sepsané jedním z jejich věrných žáků. Co asi vedlo sv. Metoděje, aby po mnohých úvahách opustil výsadní postavení ve společnosti, své blízké a snad i rodinu a zvolil mnišský způsob života? Víme jen, že na sklonku svého života „mnohé překonal tichostí a mlčením, jiné postem a bděním a modlitbou i mimořádnou pokorou“. „A tak se stal proslulým mezi všemi Otcí, podoben velkému Arseniovi, Antoniovi i Sávovi, neboť naplňoval na sobě životy všech.“ Sv. Metoděj se nesmazatelně zapsal do historie našeho národa už jen tím, že nejdříve spoluvytvářel a později i sám zakládal samostatnou národní církev, jež měla být pevnou oporou vlastnímu lidu a vzorem všem okolním slovanským národům. Oslavme proto, drazí bratři, „převleblého a zbožného otce Metoděje, vyznavače Svaté Trojice, vykonavatele Boží prozřetelnosti, neochvějný sloup Kristovy Církve, pečeť spravedlnosti, štít víry, přílbici spásy, klas veleplodný a révu medem tekoucí...“

Svatý Metoděj, učitel Slovanů

(svátek 6./19. 4.)

Apóstolům rovní a slovanských zemí učitelé,
Cyrile a Metoději, v Bohu moudří, Vládce všech proste,
aby všechny národy slovanské utvrdil v pravoslaví a jednomyslnosti,
světu pokoj daroval a spasil duše naše. *(tropar, hlas 4.)*

Sv. Metoděj vyrůstal stejně jako jeho nejmladší bratr Konstantin v rodině zámožného soluňského občana Lva. Při křtu dostal jméno Michael, podle svatého archanděla, na jehož duchovní ochranu pak spoléhal po celý svůj život. Již jako mladík dosáhl tělesné a duchovní krásy a stal se známým „veškerému kraji soluňskému“. Když se o Metodějově bystrosti a nadání k řízení věcí veřejných dozvěděl císař, svěřil mu správu jednoho slovanského knížectví (archontie), „jako by předvídal, že jej bude chtít jednou poslat Slovanům za učitele a prvního arcibiskupa, aby se předem naučil všem slovanským obyčejům a pomalu si je osvojil“.

V čele archontie strávil více než deset let, jsa svědkem „mnoha nezřízených zmatků v tomto životě“. Postupem času zaměnil sv. Metoděj „zálibu v pozemské temnotě za myšlenky nebeské, neboť nechtěl drahocennou duši zneklidňovat věcmi, které nepřetrvávají na věky“, a po zralé úvaze se rozhodl přijmout mnišství. Snad někdy v polovině 9. století odchází do ústraní na horu Olymp, nacházející se na pobřeží Malé Asie mezi Mýsií

a Bythnií. Po určité době poslušenství obléká mnišský šat a s ním nové jméno Metoděj – podle sv. Metoděje Olympského, biskupa-mučedníka přelomu 3. a 4. století. V monastýrském společenství se Metoděj plně oddá modlitbě, důslednému zachovávání mnišského řádu a pilnému studiu děl sv. Otců, jakož i jazyka Slovanů.

Když byl mladší z obou bratrů Konstantin, zvaný Filosof, v roce 861 vyslán na diplomatickou a misijní cestu k Chazarům, vyzval Metoděje ke spoluúčasti. Olympský mnich přijal nabídku bez váhání, „hotov zemřít za křesťanskou víru“, přerušil svůj pobyt v monastýru a odešel sloužit „jako otrok“ svému bratru při náročné misii. Za pobytu u Chazarů pak mohl uplatnit nejen své knižní znalosti, získané za monastýrského studia, ale i bohaté zkušenosti z předchozí činnosti správcovské. Po návratu z úspěšné misijní cesty na něj císař i patriarcha naléhali, „aby se dal vysvětit na arcibiskupa“. Metoděj nesouhlasil, a tak byl ustanoven alespoň igumenem v klášteře Polychron rovněž v Malé Asii; zde podle všeho přijal své diákonské svěcení.

Ještě než si stačili svatí bratři vydechnout, obdržel byzantský císař Michal III. list tohoto znění: „*My Slované jsme lid prostý a nemáme nikoho, kdo by nás naučil pravdě a řádně nás poučil. Tak tedy, dobrý vladaři, pošli nám takového muže, který nás napravi veškerou pravdou...*“ Autorem listu nebyl nikdo jiný než velkomoravský panovník Rostislav, který v něm císaře žádal o misionářebiskupa znalého slovanské řeči. Kniže Rostislav byl přesvědčen, že právě z Byzance, z křesťanského Východu „*vychází do všech zemí dobrý zákon*“.

„*Slyšíš, Filosofo, tuto řeč?*“ oslovil tehdy císař sv. Konstantina. „*To nemůže vykonat nikdo jiný kromě tebe. Hleď, tady máš hodně darů, vezmi s sebou svého bratra igumena Metoděje a běž. Vy jste přece Soluňané a všichni Soluňané hovoří čistě slovansky.*“

Císařův příkaz byl prostý, jeho důsledky však nebetyčné. Jak je vidět, vytvoření slovanského písemnictví nemůžeme připisovat jen sv. Konstantinu-Cyrilu; od počátku se o ně zasloužil i sv. Metoděj, který se velkou měrou, ne-li rovným dílem účastnil – spolu s dalšími pomocníky – přípravných prací k velkomoravské misii. Již v Cařihradě byly přeloženy základní biblické a bohoslužebné texty do slovanského jazyka.

Svatý kniže Rostislav přijal oba bratry a jejich početný doprovod s nesmírnou úctou a radostí a spolu se vším lidem jim vyšel vstříc ze svého sídelního města. Po příchodu na Moravu rozvinuli oba bratři misijní práci, připravenou již v Cařihradě; především zavedli celoroční cyklus pravoslavných bohoslužeb ve slovanském jazyce. Cyrilometodějská bohoslužba zapůsobila svou srozumitelností a krásou na celý národ a vedla k tomu, že se křesťanství rozšířilo a upevnilo v nejširších vrstvách lidu.

Necelý rok po příchodu Konstantina a Metoděje se však na Moravu vrátili dříve vyhnáni němečtí kněží, kteří začali všemožně brojit proti slovanskému jazyku v bohoslužbách. Zastávající tzv. trojjazyčnickou herezi, Němci tvrdili, že bohoslužba smí být sloužena pouze ve třech „svatých“ jazycích: v hebrejštině, řečtině a latině. Metoděj plně podporoval svého bratra v jeho pevném přesvědčení, že mladý slovanský národ má právo na vlastní bohoslužebný jazyk.

První období cyrilometodějské misie na Velké Moravě trvalo tři roky a čtyři měsíce. Po jejich uplynutí se svatí bratři vydali na cestu do rodné Byzance, aby podali císaři a patriarchovi zprávu o své

dosavadní práci; v jejich družině kráčeli i vybraní žáci, kteří měli být v Cařihradě vysvěceni na biskupy mladé moravské církve. Cesta vedla přes Panonii, kde Konstantina a Metoděje přijal tamní kniže Kocel. I on, podobně jako Rostislav, jim svěřil pa-

desát učedníků ke studiu duchovních nauk ve slovanské řeči. Od knižete Kocela pokračovali bratři v cestě do Benátek, kde chtěli nastoupit na loď, jež by je zavezla do vlasti; dobře si uvědomovali, že cesta přes hornatá území Balkánu by byla nebezpečná a pro vyčerpané misionáře obtížně schůdná. Když se o jejich pobytu v Benátkách dozvěděl římský papež Mikuláš, zatoužil je spatřit „*jako anděly Boží a poslal pro ně*“. A tak zamířily kroky svatých bratrů nikoli do Cařihradu, ale do hlavního města křesťanského Západu.

V Římě přijal Konstantina a Metoděje už Mikulášův nástupce, papež Hadrián. Bylo to přijetí slavnostní, ba velkolepé – vždyť s sebou přinášeli ostatky sv. Klimenta, jednoho z prvních římských papežů. Hadrián schválil a posvětil misijní činnost obou bratrů tím, že položil slovanské evangelium na oltář v chrámu sv. Petra a vysvětil Metoděje pro začátek na kněze. Po něm byli vysvěceni i zbylí učedníci, ne však na biskupy, jak bylo zamýšleno, ale tři na kněze a další dva na čtece (zalmisty).

V průběhu ročního pobytu v Římě, vyplněném namáhavým vyjednáváním s papežským stolicem, přesvědčováním o významu nově vznikající moravské církve a intenzivní prací učitelskou a literární, sv. Konstantin těžce onemocněl. Krátce před svým

zesnutím pronesl ke svému bratru Metoději prorocká slova – aby pro lásku k mnišskému životu nepouštěl duchovní brázdu, kterou spolu orali, a pokračoval v započatém díle. „*Vždyť čím bys mohl být více spasen, drahý bratře Metoději?*“ S těmito slovy opustil sv. Konstantin-Cyrlil pozemský svět.

Vyjednávání o vysvěcení žáků pro moravskou misii mezitím vážlo na mrtvém bodě, a tak se Metoděj rozhodl, že bude vyjednávat s papežem sám. Věc se dala do pohybu teprve poté, co si Metoděje vyžádal pro misii panonský kníže Kocel. Papežova odpověď Kocelovi znamenala novou životní etapu ve světcově životě: „*Nejen tobě samému, nýbrž i všem oněm slovanským zemím jej posílám: učitele od Boha a od svatého Petra, prvního nástupce a klíčníka království nebeského.*“ Dnes už přesně nevíme, zda byl sv. Metoděj vyslán do Panonie jako „pouhý“ kněz, nebo už jako biskup s dočasnou misijní působností.

Na začátku roku 870 došlo k vážným neshodám mezi moravskými knížaty: kníže Rostislav byl zrazen svým synovcem Svatoplukem, který jej zabil a vydal franckému králi. V Rostislavovi, jenž byl ve vězení oslepen a zanedlouho zemřel, ztratil Metoděj mocného ochránce. Pro svou spřízněnost s uvězněným knížetem byl nakonec zajat i Metoděj – snad v Panonii, snad na Moravě – a souzen před shromážděním německých biskupů, za přímé účasti německého krále Ludvíka Němce. Metoděj, nyní již arcibiskup moravský a papežův legát, se bránil proti nařčení, že učí v cizí oblasti: „*Kdybych byl věděl, že je vaše, byl bych chodil mimo ní. Jenže ona je svatého Petra.*“ Na vzteklé výpady světců odpovídal: „*Pronáším pravdu i před císaři a nestydím se; zato vy se na mně dopouštíte zvěle. Nejsem přece lepší než ti, kteří v mnoha mukách přišli i o tento život, protože mluvili pravdu.*“ Metoděj byl odvezen do Švábska a po tři a půl roku držen ve vazbě. Strádal zde morálně i tělesně – byl urážen, vysmíván, násilím nucen, aby stál na mrazu a v dešti...

Mezitím Moravané znovu vyhnali německé kněze, kteří proti nim nepřestávali „kout pikle“, a spolu s knížetem Svatoplukem požádali papeže, aby jim vrátil jejich pravého učitele, arcibiskupa Metoděje. Papež vyhověl a Metoděj mohl ihned převzít do své správy všechny chrámy a kleriky v celé zemi. Dílo Boží začalo na Velké Moravě opět vzkvétat, přibývalo nových věřících i duchovních. V té době pokřtíl sv. Metoděj českého knížete

Bořivoje a jeho manželku Ludmilu a vychoval mnoho zdatných žáků: Moravana Gorazda, Klimenta, Angelára a mnoho dalších.

Úspěch cyrilometodějské misie, založené na staroslověnském jazyce, vyvolal brzy závist starých nepřátel. Vlastní politické ambice a sympatie pro latinskou bohoslužbu vedly knížete Svatopluka k tomu, že do země opět přizval bavorské duchovenstvo. Sv. Metoděj musel hledat oporu u věrného moravského lidu. Když je světec lživě obžalován u papeže Svatoplukovými rádci Benátčanem Janem a knězem Wichingem, odchází Metoděj znovu do Říma, aby obhájil svou pravověrnost a dokázal oprávněnost používání slovanského jazyka v bohoslužbě. Ve všech církevních otázkách je sledán „pravověrným“ (orthodoxus), a tak jej papež znovu vysílá na Moravu, aby se opět ujal tamní církve. Před papežem obhájil Metoděj i svobodné užívání jazyka slovanského, jen s jedinou výjimkou – čtení Evangelia bylo přikázáno konat nejdříve latinsky a až pak slovansky.

Ještě jednou bylo sv. Metoději souzeno opustit bouřlivé vody velkomoravské: v roce 881 přijal pozvání císaře Basila Makedonského a naposledy před svou smrtí zavítal do své milované vlasti a její metropole Cařihradu. „*Ctihodný otče,*“ píše císař ve svém listu, „*velice si tě žádám vidět. Prokaž mi tu laskavost... ať tě spatříme, dokud jsi ještě na tomto světě, a přijmeme tvou prosbu.*“ Cařihradský císař uvítal Metoděje s velikou poctou a radostí, schválil jeho misijní činnost, a dokonce u sebe ponechal dva z jeho učedníků i s bohoslužebnými knihami v jazyce slovanském. Císař si světce velmi oblíbil a bohatě obdaroval. Stejně učinil i patriarcha Fotios.

Proč se vydal již zesláblý stařec Metoděj na tak dalekou cestu do hlavního města východořímské říše? Důvodem byla bezesporu otázka kanonického uznání velkomoravské církevní samostatnosti, a také nutnost doplnit moravský episkopát o dalšího biskupa. Když císař i patriarcha splnili Metodějovu žádost, vyprovodila jej císařova garda až do Metodějova sídla na Moravu; zde se byzantští vyslanci setkali s knížetem Svatoplukem.

Ihned po návratu se Metoděj se svými druhy pustil do úplného překladu Písma svatého z řeckého do slovanského jazyka. Kolosální dílo – šlo o všech 60 kanonických knih! – bylo v krátké době za pomoci rychlopišců zdárně dokončeno a Metoděj k němu připojil též překlad církevního zákoníku

(kanonického práva), díla, v němž se odráží jeho tvůrčí duch a originalita. Autor Metodějova životopisu připomíná i další světcova literární díla: předně tzv. *Zakon sudnyj ljudem* (civilní zákoník), *Knihy* (či *Životy*) sv. Otců a mnoho jiných. Před svou smrtí Metoděj odsoudil všechny zlofády a kacířství ve velkomoravské církvi a vybral svého zdatného nástupce – pravověrného, tehdy již na biskupa vysvěceného Moravana Gorazda. „*To budíž Boží vůle a vaše láska, jakož i má!*“ Moravský lid s knížaty jeho poslední vůli s radostí přijal.

Když se na Květnou neděli r. 885 shromáždil všechen lid, vstoupil Metoděj naposled do chrámu, a neschopen již takřka pohybu, vyslovil požehnání (mnoholetí) císaři, knížeti, duchovenstvu i celému národu. Třetího dne po této události, 6. dne měsíce dubna, jak sám prorocky předpověděl, zesnul na rukou svých nejbližších spolupracovníků v Kristu.

Světcovo tělo bylo podle *Života* sv. Metoděje pohřbeno „v soborněj cerkvi“, tedy ve sborovém, katedrálním chrámě. Kratší, tzv. Proložní život sv. Cyrila a Metoděje dodává, že „leží ve velkém chrámu moravském po levé straně ve stěně za oltářem Přesvaté Bohorodice“. Podle názorů dnešních badatelů a ve shodě se svatou tradicí naší Církve se místem uložení těla sv. Metoděje stala bazilika v Mikulčicích, největší dosud objevený velkomoravský chrám z 9. století. Na tomto ani na žádném jiném místě však nebylo světcovo tělo do dnešních dnů nalezeno. Je dobře možné, že bylo záhy po svém pohřbení vyzvednuto z hrobu a přeneseno na jiné, bezpečnější místo, aby zde zůstalo skryto před nepřáteli slovanské bohoslužby a jejich ctihodných zakladatelů.

Po zesnutí sv. Metoděje se čím dál tím více projevovalo očividné nepřátelství představitelů latinské církve k oběma svatým bratrům. Úcta ke sv. Metoději byla latiniky považována za zásadní překážku v naprostém prosazení nejen západního bohoslužebného obřadu, ale i v celkovém podřízení místní, slovanské církevní organizace vlivu římského papeže. Naopak ti, kteří zůstali po Metodějově smrti věrní pravoslavné církevní orientaci, jež lpěla na užívání slovanského jazyka při bohoslužbě, nepřestali soluňské bratry nikdy uctívat.

Přišla doba, kdy byla úcta ke svatým Cyrilu a Metoději v českých zemích i na Slovensku zcela potlačena. V latinských misálech určených pro arcidiecezi olomouckou z let 1499 a 1505 ani v misále pro arcidiecezi pražskou v roce 1522 není o sv. Cyrilu a Metoději už prázdné zmínky. Teprve v 19. století obnovili jejich památku v našem národě čeští obrozenci. Tehdy si začala obou světů – pravděpodobně v obavě ze vzpomínky na pravoslavnou víru – všimát i římskokatolická církev. Pod vlivem latinské církve byl svátek sv. Cyrila a Metoděje přesunut na 5. červenec, na den, který nijak nesouvisí s životy obou bratří, zato se ocitá v nepříjemné blízkosti památky mučednické smrti M. Jana Husa. Pravoslavná církev slaví svátek svatých Cyrila a Metoděje odpradáva ve dnech jejich úmrtí, 14. února a 6. dubna, a jejich společný svátek dne 11. května.

podle staroslovanských legend a Jubilejního sborníku k 1100. výročí zesnutí sv. Metoděje, arcibiskupa Velké Moravy (Praha 1985), zpracovali Michal Dvořáček a Jaroslav Černocký

„*Kdo věří ve mne,*“ jak hovoří Písmo, „*potečou z jeho nitra řeky vody živé.*“ (Jan 7,38) Vírou přebývá Ježíš Kristus v člověku jako ve Svém domě, a právě tak i Duch Svatý. Díky tomu bude z člověka vyvěrat řeka vody živé, tj. Duch Svatý se svou milostí a božskými dary. Tyto řeky vody živé vytékaly ze svatých apoštolů v den Padesátnice, ale od toho okamžiku vytékají i ze všech duchovních lidí Kristových, svatých a spravedlivých, jakož i z Těla Bohočlověka Krista – z Církve. Protože ode dne Padesátnice se Svatý Duch nachází v Církvi a skrze ni je udělován všem jejím členům, děje se těm, kteří uvěřili v Krista, podle Jeho slov: „*Kdo věří ve mne..., z jeho nitra potečou řeky vody živé.*“

ctihodný Justin Popovič

Liturgika

Pravoslavné hodinky („časy“)

Modlitbou posvěcuje pravoslavná Církev nejen dny nedělní a sváteční, ale každý den našeho života, ba každou denní hodinu. Od nejstarších dob se křesťané rádi modlili v určitých denních časech, připomínající si tak posvátné události, které se v těchto momentech odehrály. Již v dobách starozákonního Izraele byl čas od východu do západu slunce rozdělen na čtyři části neboli „stráže“, které začínaly v 1., 3., 6. a 9. hodinu. Křesťanská Církev zachovala židovské rozdělení, jednotlivé fáze dne však naplnila křesťanským obsahem. Modlitební hodinky (církevně-slovansky „časy“) připomínají nejdůležitější okamžiky dějin naší spásy. Při jejich četbě se stáváme svědky posledního dne pozemského života našeho Spasitele Pána Ježíše Krista, ale i zrodu prvotní křesťanské Církve. Do dnešní podoby byly hodinky zpracovány v monastýrech 4. a 5. století.

Struktura všech čtyř hodiniek je shodná: po úvodních modlitbách se čtou tři starozákonní žalmy, které se prorocky vztahují ke vzpomínané události. Následují nedělní či sváteční tropary, kondak a obecná modlitba všech čtyř hodiniek: *V každé době a každou hodinu, na nebi i na zemi velebený a oslavovaný Kriste...* Hodinka se završuje kněžským požehnáním a zvláštní závěrečnou modlitbou té které hodinky.

HODINKA PRVÁ, která časově odpovídá naší 7. hodině ranní, bývá čtena po jitřní bohoslužbě či na závěr všenočního bdění (srov. předchozí číslo *Dobrého pastýře*). Její četbou přinášíme ranní dikuvzdání za světlo nového dne, uvědomujeme si věčnost a vznešenost Stvořitele i nicotnost člověka, který podoben trávě z jitra vykvétá a mění se, k večeru klesá, vadne a usychá (Ž 89/90). Ještě než po ránu vyjdeme za svou celodenní práci, modlíme se Hospodinu, abychom se nedopouštěli bezpráví, nenechali se svést k hříchu a zachovali Boží přikázání. *Kriste, světlo pravé, jenž osvécuješ a posvěcuješ každého člověka, přicházejícího na svět, nechť spočine na nás světlo tváře tvé, abychom v něm užívali světlo nepřístupné. A veď kroky naše ke konání přikázání tvých, na přímlyvy přečisté Matky tvé a všech svatých tvých, amen.*

První hodinkou si zároveň připomínáme událost z jitra Velkého pátku – jak byl náš Spasitel po nespravedlivém odsouzení v židovské veleradě veden od velekněze Kaifáše do preto-
ria (radního domu) k Pilátu Pontskému, jak jej

doprovázely urážky, zloba a nenávist tehdejších vůdců židovského národa.

HODINKA TŘETÍ bývá čtena spolu s 6. hodinkou před sv. Liturgií a odpovídá naší 9. hodině ranní. Verše úvodních dvou žalmů obsahují prorocká vidění dalších velkopátečních událostí: jak byl Pán Ježíš Kristus křivě obžalován Židy a souzen Pilátem, jak trpěl neščíslnými urážkami a potupou, jak byl bičován a korunován posměšnou trnovou korunou. *Soužení srdce mého se rozmnožují, z úzkostí mne vysvobod...* *Popatři, jak mnozí jsou nepřátelé moji a jak nenávistí nešlechtnou nenávidí mne.* (Ž 24/25)

Počínaje posledním žalmem vzpomínáme již na jinou světodějnou událost, která se udála ve stejnou denní dobu: sestoupení Ducha Svatého na apoštoly v podobě ohnivých jazyků. V žalmu a následujících tropech prosíme i my Boha, aby očistil naše srdce a obnovil nás blahodatným působením Svatého Ducha: *Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha pravého obnov v nitru mém. Nezamítej mne od tváře své a svého Ducha Svatého neodnímej ode*

mne. (Ž 50/51)

HODINKA ŠESTÁ (naše 12. hodina, tedy právě poledne) podává obraz Spasitelova ukřižování. *Byl pak pátek před Velikonocí, a hodina asi šestá... Tehdy vydal jim Ho, aby byl ukřižován. I pojali Ježíše a vedli; a nesa kříž Svůj, vyšel na místo, kteréž slove popravné, židovsky Golgotha, kdež ukřižovali Ho...* (Jan 19, 14-18) Ve třech žalmech se prorocky hovoří o Kristově ukřižování mezi dvěma lotry, o Jidášově zradě, o nenávisti Židů, urážkách z úst římských vojáků a kolemjdoucích, o zemětřesení a tříhodinovém zatmění Slunce i o vnitřních pocitech samotného Spasitele na Kříži.

Hlavní myšlenku 6. hodinky vyjadřuje závěrečná modlitba sv. Basila Velikého: *Bože a Pane mocností a Stvořiteli všelikého stvoření, jenž jsi pro milosrdenství bezpříkladného svého slitování jednorozeného Syna svého, Pána našeho Ježíše Krista, seslal ke spáse pokolení našeho a ctihodným křížem spis hříchů našich roztrhl, tys knížata a panstva temností potřel...* Složíme-li veškerou svou naději na moc Kristova Kříže, Hospodin nás neodmitne, zbaví nás našich provinění, ochrání nás přede všemi nepřáti a zjeví nám svou spásu: *Perutěmi svými zastíní tě, pod křídly jeho najdeš útočiště, štítem bude ti pravda jeho.* (Ž 90/91)

HODINKA DEVÁTÁ, čtená před večerní službou a časově odpovídající naší 3. hodině odpolední, představuje poslední obřad daného dne (večerní se totiž počítá již k následujícímu bohoslužebnému dni). Při její četbě se stáváme svědky rozhodujícího okamžiku, jímž se završilo dílo naší spásy – poslední chvíle pozemského

života Pána Ježíše Krista, kdy zvolav hlasem velikým, řekl: *Otče, v ruce Tvé poroučím ducha Svého. A to pověděv vypustil duši.* (Luk. 23, 46)

Žalmy a modlitby 9. hodinky nás přivádějí do nejtěsnější blízkosti Kříže Páně. *Jak milé jsou přibytky tvé, Hospodine zástupů* (Ž 83/84), toužebně volá žalmista a prorocky vyjadřuje přání následovat Spasitele na Golgotu, na níž se uskutečnila naše spása. O spáse lidského pokolení hovoří další žalm: *Odpustil jsi nepravost lidu svého, přikryl jsi všeliký hřích jejich... Milosrdenství a víra setkají se, spravedlnost a pokoj dají sobě políbení.* (Ž 84/85) O Velkém postu se čte i krátká modlitba obsahující nesmírně hluboké učení o Kříži: *Uprostřed dvou lotrů jako váha spravedlivá jeví se nám kříž tvůj; jednoho přivádí do pekla pro tíhu rouhání, druhého pozvedá z hříchů k poznání blaženosti. Kriste Bože, sláva tobě!*

V závěrečné modlitbě sv. Basila je vyjádřen celý smysl a cíl křesťanského života. *Vysvobod' nás z rukou protivníka – prosíme zde pokorně našeho Spasitele – a odpusť nám hříchy naše a uklidni tělesné přemítání naše, abychom odložili starého člověka a nového oblékli, a žili jen tobě, Vládci a dobrodinci svému. Abychom poslušni tvých příkázání dosáhli věčného míru, kde jest přibytěk všech, kteří se radují. Neboť tys zajisté pravě veselí a radost těch, kdož tebe milují, Kriste Bože náš, a tobě chválu vzdáváme s bezpočátečným Otcem tvým a přesvatým a blahým a oživujícím Duchem tvým, vždycky, nyní i přišť až na věky věkův, amen.*

zpracoval jč

„I vy svědectví vydáváte, neboť od počátku se mnou jste.“ (Jan 15,27) Svědectví Ducha pravdy o pravdě se projevuje různými způsoby a pro lidi nejčastěji opět prostřednictvím lidí. Apoštolé se stali pravými a dokonalými svědky Ježíše Krista poté, co na ně sestoupil Duch Svatý. On jim vysvětlil a objasnil tu zkušenost, kterou získali v průběhu tříapůlletého společného života s Kristem. On jim vše připomněl a uvedl je do všeliké Jeho bohoslužebné pravdy, díky čemuž pochopili, kdo je Ježíš a jaký je smysl Jeho příchodu na svět. Jejich svědectví je založeno na osobní zkušenosti. „Nemohou nemluvit o tom, co viděli a slyšeli.“ „Co jsme slyšeli, co jsme vlastněma očima viděli, na co jsme pozorně hleděli a čeho se naše ruce dotýkaly“ – o tom „svědčíme“ (I. Jan 1,1-2).

ctihodný Justin Popovič

Svatá Padesátnice na pravoslavných ikonách

Ikonografie svátku Soslání Ducha Svatého se začala rozvíjet od 6. století. Zobrazení sv. Padesátnice nacházíme ve starých rukopisech evangelií a žalmů, v různých sbornících, na mozaikách (např. v konstantinopolské Svaté Sofii či v benátském chrámu sv. Marka), na freskách chrámů na Athosu, ve starobylých chrámech Kyjeva, Novgorodu atd.

Na ikoně svátku je zobrazeno **triclinium**, tj. část římského atriového domu, kde se podávaly obědy a večere. V tricliniu sedí **apoštolé** v čele s Petrem a Pavlem, v rukou drží buď knihy a svitky, nebo jsou zpodobeni s žehnajícími pravicemi. Shůry, s nebe na ně sestupují **paprsky světla**, jindy bývají zobrazeny ohnivé jazyky či jen jeden jazyk plamene. Uprostřed triclinia je znázorněn oblouk nebo poloelipsa (výseč), jindy pravoúhelník v podobě dveří. Vnitřní plocha tohoto prostoru je téměř vždy zabarvena temně (jen zřídkakdy je plocha pozlacená) a vidíme na ní **zástup lidí**, o kterém se píše v knize Skutků apoštolských. Na některých ikonách najdeme místo davu jen dvě či tři figury.

Na starých byzantských zobrazeních je zástup lidí zpodoben rozličnými způsoby, mezi lidmi tu figuruje např. postava krále či černochů. V arménsko-gruzínských rukopisech spatřujeme dokonce lidské bytosti s psími hlavami (ečmiadzinský rukopis ze 13. století), jindy je zástup zobrazen s nápisem „Plemena, jazycy“ („Národy, pohané“).

Později se místo tohoto davu objevuje **postava krále** s šátkem a dvanácti svitky v rukou. Postava je opatřena nápisem „Kosmos“ („Celý svět“) a nacházíme ji i v pozdějších řeckých a ruských památkách z 15. až 18. století.

Bez ohledu na nápis je význam postavy krále nejasný a nabízí se hned několik výkladů. Podle jedné z domněnek jde o proroka Joela, jehož zobrazení mohlo být porušeno pozdějšími ikonopisci, kteří proroka přetvořili na krále. Ve prospěch této domněnky hovoří i samotné proroctví, uváděné v knize Skutků apoštolských: „*I stane se potom, že vyleji Ducha Svatého na všeliké tělo, a budou prorokovati synové vaši i dcery vaše, starci vaši mluvíti sny budou, mladenci vaši vidění vídati budou. Nýbrž i na služebníky a služebnice v těch dnech vyleji Ducha svého.*“ (Joel 2, 28-29)

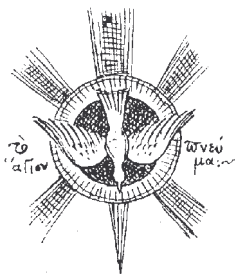
Druhý výklad vidí na ikoně výjev ze zasedání apoštolů v okamžiku výběru apoštola Matěje na místo odpadlého Judy, k čemuž došlo právě těsně před Padesátnicí. Na tomto sněmu připomněl apoštol Petr ve své řeči proroctví krále Davida: „*muselo se naplniti Písmo to, kteréž předpověděl Duch*

Svatý skrze ústa Davidova o Jidášovi... Nebo psáno jest v knize Žalmů: budiž přibýtek jeho pustý, a nebud', kdo by přebýval v něm, a biskupství jeho ať vezme jiný.“ (Skutky 1, 16 a 20). Výklad se opírá o tato slova a uvádí, že umělec zpodobil krále Davida s šátkem a dvanácti losy v rukou, aby tak podtrhl obsah řeči apoštola Petra i vyvolení apoštola Matouše. Skutečnost, že je král David oddělen od apoštolů obloukem, prý znamená, že David není účastníkem sněmu apoštolů. Jeho zobrazení na temném místě vyjadřuje Davidovu příslušnost ke Starému zákonu.

Ze starobylých památek ovšem vyplývá, že prorocký prvek je do ikonografie vnášen jen v případech, když mezi proroctvím a jeho naplněním existuje přímé spojení. I v takových případech se však zobrazení prorockví na ikoně objevuje jen málokdy.

Existuje ještě subjektivnější výklad postavy krále: podle některých představuje Krista, který apoštolům slibuje, že s nimi bude až do konce věků; stařecký věk krále znamená rovnost Syna Otci, temné místo – neznalost místa jeho přebývání, červená říza – vykoupení lidského rodu Kristovou přecistou Krví, věnec je znakem spoluvládcovství Syna s Otcem a Svátým Duchem, šátek vyjadřuje čistotu a svitky představují apoštoly. Tento složitý a trochu strojený výklad – stejné jako jiné, o kterých jsme se již zmínili – má především vykupitelský charakter.

Pravdivý výklad musí být založen na svědectví starobylých památek. Je nepochybné, že postava krále má původ pozdější a objevila se na místě původního zástupu lidí, jako by jej nahradila. Znamená to, že se zástupem je tato postava v nejtěsnějším vztahu – a právě zde je třeba hledat vysvětlení.

Kniha Skutků apoštolských nám líčí monumentální obraz účasti mnoha národů na dějinné události sv. Padesátice. Museli zde být přítomni lidé různých sociálních skupin i rozličného majetkového postavení. Byzantští umělci zahrnuli do zástupu lidu i postavy králů, i když otázka jejich skutečné přítomnosti na zázračné události zůstává nezodpovězena. Účast rozličných skupin obyvatelstva je vyjádřena zčásti nápisy, zčásti typem a zčásti oděvem. Takové podrobnosti se však zaznamenávaly jen ve výjimečných případech, resp. když pro ně zbylo dostatek místa a prostoru. Ve většině případů bylo pro takové vyjádření místa málo.

Pozornost ikonopisců se soustředila na horní část kompozice, zatímco její spodní část – omezený prostor půlelipsy – příliš nedovolovala věnovat se podrobnostem, a proto podléhala stylizaci. Na místě zástupu lidu zůstali nejprve dva až tři lidé, které nakonec nahradila postava jediná: král, který ve své osobě představuje celé království i veškerý lid.

Takovýto výklad je blízký byzantskému chápání ikonografie. Nebe tu bývá často vyjádřeno pouze úzkou částí kruhu v horní části ikony, namísto sadu vidíme jen jeden či dva stromy, namísto budov jen průčelí, dva tři andělé zastupují veškerý nebeský zástup apod. Postavu krále na naší ikoně zobrazil umělec v klidném, monumentálním postoji a za účelem vyjasnění obsahu nad ni

umístil nápis „Kosmos“ neboli „Celý svět“. Tak se stal král obrazem celého světa, pohrouženého do tmy neznalosti Boha.

Na starých byzantských zobrazeních Padesátnice nenajdeme mezi apoštoly **Matku Boží**. Jako účastnice zázračné události se Přesvatá Bohorodice začíná objevovat až na obrazech z 10. století pocházejících z křesťanského Západu. V 17. století pronikl tento motiv i do ikonografie řecké a ruské. Jak tomu bylo ve skutečnosti? Účastnila se Přesvatá Bohorodice sv. Padesátnice?

Svatý evangelista Lukáš při popisu události seslání Svatého Ducha sice Matku Boží výslovně nevzpomíná, o to více však zdůrazňuje, že po nanebevstoupení Pána Ježíše Krista byli všichni apoštolé „*trvajíce jednomyslně na modlitbě a pokorné prosbě s ženami i s Marií Matkou Ježíšovou...*“ (Skutky 1, 14). Při jednom takovém modlitebním setkání se uskutečnilo i seslání Ducha Svatého. Je tedy možné a dokonce i pravděpodobné, že se Matka Boží této události účastnila, a potvrzuje to i jedna ze starých ústních tradic.

Může vyvstat i další otázka: z jakého důvodu je na ikoně zobrazen **apoštol Pavel**, který v den sv. Padesátnice mezi apoštoly nebyl? Jeho přítomnost na ikoně lze vyložit tak, že duchovní rozpoložení umělce se v tomto případě přeneslo od reálného historického faktu k určité symbolické vizi. V události seslání Svatého Ducha zpodoboval umělec zároveň okamžik založení Církve Boží na zemi, a proto vyhradil jedno z předních míst uprostřed apoštolů právě *apoštolu národů*, svatému Pavlu.

Zobrazení Svatého Ducha v podobě **holubice** se do kompozice ikony Padesátnice obvykle neuvádělo. Podle Skutků apoštolských se Duch Svatý v den Padesátnice projevil v podobě ohnivých jazyků; o holubici není na tomto místě Skutků sebemenší zmínky. Jako holubice byl Svatý Duch na ikoně Padesátnice zpodobován až v západoevropském středověkém malířství, což znamenalo zřejmý odklon od byzantské ikonopisecké tradice.

Ve svém dalším vývoji se ikonografie tohoto svátku podstatně změnila. Namísto původního trilinea se začaly zobrazovat budovy. Centrální místo na trůnu je vyhrazeno Bohorodici, po stranách jsou pak ve skupinách nebo v kruhu umístění apoštolé. Oblouk s nápisem „Kosmos“ úplně zmizel. Smysl pro historickou pravdivost zabránil začlenění sv. Pavla mezi apoštoly. Namísto stylizované oblohy se objevila oblaka a paprsky s plameny. Na některých ikonách se namísto temného oblouku uprostřed objevil tropar svátku.

otec Karel Podracký

„A já požádám Otce, a On vám dá jiného Utěšitele, aby byl navždy s vámi, Ducha pravdy, kterého svět nemůže přijmout, protože Ho nevidí, ani nezná.“ (Jan 14,16-17) Kdo je Utěšitel? Duch pravdy. Bohočlověk je Pravda, cesta, která skrze pravdu přivádí k Duchu pravdy. Bohočlověk je Boží Pravda, která se vtělila a byla konkrétně viditelná v lidském světě. Ale tato Boží Pravda, zjevená a viditelná v našem lidském světě, přivádí ke stejné pravdě, jaká je v Duchu Svatém, a proto Ho Spasitel nazývá Duchem pravdy. Duch Svatý je celá Pravda, neboť je Bůh.

ctihodný Justin Popovič

Chrám „Sergej-Nikolaj“

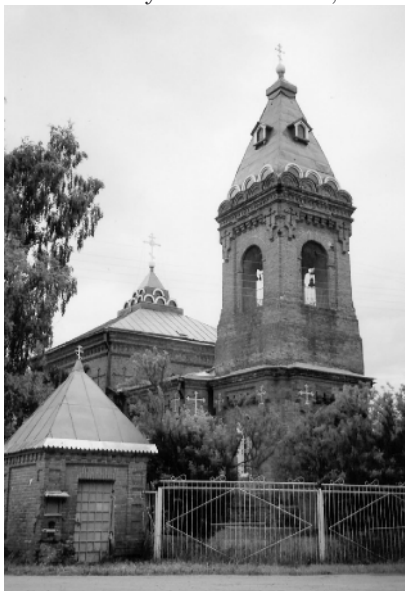
Byl jsem již několik dní v Rusku a pravosláví mě oslovovalo na každém kroku. V určitých momentech jsem si tuto nádhernou atmosféru přímo vychutnával. Čím to, že jídlo, před kterým se lidé společně pomodlí, chutná jaksi lépe? A proč ten jindy drsný člověk dělá před spaním křížek nad svým čelem a někdy mne i obejmě? Nejvíce mě ohromovalo, že mne považovali za svého. Ano, byl jsem věřící a vážně uvažoval o křtu, ale přitom cizinec v této zemi i v této rodině, člověk mimo Církev. Přesto jsem se tak necítil.

Byla Květná neděle, Vjezd Páně do Jeruzaléma, a ráno se jelo do chrámu. Samozřejmě jsem se chtěl této velké události zúčastnit. Zvláště proto, že jsme se měli mimo jiné domlouvat s „bátuškou“ o mém křtu. Ujeli jsme pár kilometrů malými ruskými vesničkami, až jsme přijeli do Peredolie. A pak jsem jej uviděl... chrám „Sergej-Nikolaj“, chrám, který mne tak uchvátil a díky Bohu tak změnil můj život.

„Ale vždyť on vůbec nevypadá pravoslavně,“ myslel jsem si tenkrát. Nikde žádné zlaté kopule, vlastně jen jedna čtvercová věž s křížem, který snad ani není zlatý, celá budova je z červených neomítnutých cihel, jakoby v protestantském stylu. Když jsem však prošel velkými kovovými dveřmi, nad nimiž visely ikony dvou světců-divotvůrců, sv. Sergeje Radoněžského a sv. Mikuláše, byl jsem uchvácen. Nádherný ikonostas, krásné staré ikony a přímo na stěnách fresky. Zvláštní vůně z kadidla, svíce a ještě z něčeho, co ani dnes nedokáži, nebo si netroufám pojmenovat. Vzduch tu nebyl jen provoněný, ale snad i promodlený.

A když mě přišel přivítat otec Stěpan, byl jsem očarován. Bělovlasý a bělovousý muž s tak pronikavým pohledem a tak laskavým hlasem. Muž, kterému před pár týdny shořel dům, se vším jeho majetkem. Zůstal jen v tom, co měl na sobě. A přece byl plný radosti a naděje, kterou rozdával kolem sebe.

Byl jsem nadšen bohoslužbou, chrámem i duchovním, prožíval jsem něco velmi krásného a do té doby nepoznaného. Později jsem se dozvěděl o historii chrámu. O tom, jak významné osobnosti se tu v historii účastnily svatých liturgií, kdo všechno na chrám obětavě přispěl darem. Jak by na mne takové místo mohlo nepůsobit, vždyť bohoslužby zde probíhají nepřetržitě již celých sto let! Jen málo ruských chrámů mělo možnost nepřerušit svou činnost, ať už z jakýchkoliv důvodů. Chrám „Sergej-Nikolaj“ to dokázal po všechny časy, i v těch, které nebyly pravosláví vůbec nakloněny.

Nejvíce na mne zapůsobil příběh z 2. světové války: tehdy se viditelně projevila moc obou divotvůrců, ke kterým se vznášely opravdu úpěnlivé prosby, aby se přimlouvali u našeho Pána.

Celý kraj obsadila německá armáda a chovala se v něm stejně krutě jako v celé Rusi. Velení se ubytovalo přímo na faře – snad se i jim zalíbilo toto klidné místo za vesnicí, s výhledem k lesu a na kostel. Tehdejší báťuška začal okamžitě vyjednávat o tom, že je nezbytné pokračovat v bohoslužbách, a prosil, aby chrám nebyl zavřen. Němci svolili, ale s podmínkou, že do chrámu bude moci přijít vždy jen malé množství věřících. Fašisté se báli velkého shromáždění, v němž by mohlo nepozorovaně docházet ke kontaktu s partyzány, kteří v oblasti operovali. Chrám tedy nebýval naplněn, ale víry neubývalo. Báťuška sloužil sice jen pro malé skupinky, ale častěji, nehledě na únavu.

Jak se měnila válečná situace, okupanti se stávali čím dál sveřepějšími a čím dál více jim vadil prostý, nezlomný ruský lid a jeho pravoslavná víra, ze které v těžkých dobách tolik čerpal. Blížila se fronta a Němci se chystali na ústup. Jednoho dne to přišlo. Oficír řekl: „Stále jste chtěli všichni do kostela, tak vám to umožním.“ A nechal do chrámu zavřít celou vesnici, včetně dětí. Zamčel kovová vrata této největší a nejpevnější budovy ve vesnici, a z chrámu se stalo vězení. Jak se asi cítil kněz, když byl obklopen svými farníky a musel čelit takovému osudu? Jak úpěnlivé musely být modlitby těch, kdo poznali, že fašisté začínají klást k chrámu nálože a připravují se jej na ústupu vyhodit do povětří i s lidmi?

Modlitby však byly vyslyšeny. Nastal večer. Němečtí vojáci byli připraveni na cestu u svého konvoje a do výbuchu mnoho nezbyvalo. Padal již soumrak, když tu z lesa směrem k chrámu vyjeli se zdrcujícím pokřikem „urraa!“ lyžníci, první jednotky blížící se Rudé armády spolu s partyzány. Fašisté se nezmohli na odpor a stáhli se do lesa, kde zaujali bojové postavení. Radost zachráněných z chrámu byla nevysslovná, děkování Hospodinu a svatým nebralo konce, stejně jako vítání s osvoboditeli.

„Chlapci, kde jste byli, proč jdete až teď?“

Odpověď velitele byla šokující:

„Věděli jsme o vás, ale máme už jen pár nábojů. Ten útok jsme jen předstírali, proto jsme čekali až do tmy. Němci se ráno pokusí znovu dobýt svůj konvoj, bez něj neodejdou. S tím, co máme, vás těžko budeme bránit...“

Tvář velitele, který cítil podobnou odpovědnost jako kněz, se zachmuřila. Následovala další noc plná modliteb. A ráno... ráno obávaný protiútok nezačínal. Ani nemohl: průzkumníci našli Němce v blízkém lese zmrzlé se zbraněmi v rukou! Noční prudký mraz zabránil útoku, který si místní kněz a jeho věřící tolik nepřáli. Sláva Bohu!

Dnes se nedivím, že na mne chrám „Sergej-Nikolaj“ tak působil. Každý chrám je jedinečný a významný, ale ten v Peredolie možná ještě o trochu víc. Určitě pro mne a několik dalších.

Malý průvodce Svatou zemí

Člověk, který překoná obavy a pohodlnost a vydá se do Svaté země, pozná nej-světější místo celého vesmíru. Pozná kraj, kterým kráčely dějiny od počátku světa a kde bude lidská historie jednoho dne ukončena. Spatří místa, na kterých došlo k největším zázrakům a kde byla lidská duše mnohokrát povznese-na až k nebesům. Spatří však také místa krutých bitev, krveprolití a bezuzdné-ho násilí, jehož bylo v dějinách Palestiny vždy mnoho a jež dosud neustalo... Je-li Palestina místem, kde se nebe obrazně dotýká země, pak i tamní boj je ja-kýmsi hmotným ztvárněním boje duchovního – boje, který prožívá každý křesťan denně ve své vlastní duši.

Zastavení první: Palestina

Palestina se rozkládá na Blízkém východě. Na severu sousedí s Libanonem, na jihu s Egyptem, na východě s Jordánskem a ze západní strany ji omývá Středozemní moře. Ve starověku se jí říkalo také země Kanaan, země Izraelská, země Židovská, země Zaslíbená, země Páně a země Sva-tá.

Palestina je hornatá země, což se odráží v mnoha biblických verších. Oba hlavní horské systémy vycházejí z Libanonu a rovnoběžně směřují na jih až k horám Sinaj a Oréb. Údolím mezi nimi protéká jediná palestínská řeka Jordán. Nejvýznamnějšími horami jsou na severu Libán a Antilibán, Hermon, Tábor a hora Olivová; východně od Jordánu Galaad a Ammon; na jihu Sinaj a Oréb; na západní straně hora Karmel.

Na sever a východ od Jeruzaléma až k Jerichu se táhnou vyprahlé kopce a skalnatá údolí. Jižně odtud se tyčí hory Moáb a Nébo. Z těchto vrcholků mohl Mojžíš zdálky zahlédnout Zaslíbenou zemi. Hospodin mu tehdy pravil: „*Vstup na horu tuto Abarim, na vrch Nébo, kteráž jest v zemi Moábské naproti Jerichu, a spatř zemi Kananej-skou, kterouž já dávám synům Izraelským právem dědičným...*“ (Deuteronomium 32, 48-50).

Podnebí Palestiny je závislé na nadmořské výšce. Zimy jsou chladné a léta zase velmi teplá. Letní vedra nicméně zmírňuje hojná rosa, o které se v Bibli mluví jako o daru Božím. Vcelku je možné Palestinu nazvat požehnanou zemí: „*Nebo Hospodin tvůj Bůh uvozuje tě do země výborné, země, v níž jsou potokové vod, studnice a propastí, prýstíci se po údolích i po horách...*“ (Deut. 8, 7-10).

Palestina produkuje zejména obilí, citrusy, vinnou révu a zeleninu. Tiberiádské jezero je bohaté na ryby. Zeměpisně se Palestina dělí do čtyř ob-

lastí: **Galilea, Samaří, Judea a Poušť.**

Dějiny Palestiny jsou pohnuté. Jejími prvními obyvateli byli **Kananejci**. S Abramovým odchodem z Mezopotámie a jeho usazením v Kanaanu vstupuje na scénu nový lid, **Hebrejci**. Říkalo se jim tak proto, že Palestinci nazvali Abrama jménem Imbi, což znamená cizinec. Potomkům Abramova vnuka Jákoba se zase říkalo **Izraelité** podle jména Izrael, které znamená „ten, kdo žije s pomocí Boží“ a které bylo Jákobovi dáno po jeho boji s andělem při návratu do Kanaanu. Jákob a jeho synové museli kvůli hladomoru opustit Kanaan a usídlit se v Egyptě. Později, na Boží příkaz, zavedl Mojžíš a po něm Jozue Boží lid zpět do země Zaslíbené. Tehdy byla Palestina rozdělena mezi všech dvanáct pokolení izraelských. Po čase se stala královstvím a jejími největšími vladaři byli Saul, David a Šalomoun, který dal postavit nádherný chrám.

Roku 722 př. Kr. si království Izraelské podmanili **Asyřané** a roku 586 zase **Babyloňané**, kteří vyvrátili i království Judské, znesvětili chrám, zbořili Jeruzalém a Boží lid zavlékli do zajetí. Následně dobyli Palestinu Peršané, ale roku 331 př. Kr. je odtud vyhnal **Alexandr Veliký**. Roku 63 př. Kr. přišli **Rímané**, ale dovolili Židům jistou samosprávu a vlastního krále, Heroda Velikého, který se stal římským vazalem. Během jeho panování se v Betlémě narodil náš Pán Ježíš Kristus. V Římě tehdy vládl císař Octavianus Augustus.

Po Římanech spravovali území Palestiny **Byzantinci**. Za vlády Konstantina Velikého se křesťané začali o svatá místa více zajímat a jejich zájem dále vzrůstal za svatě Heleny, Theodosia Velikého, císařovny Eudoxie, manželky Theodosia II., Justiniána a dalších. Císař Herakleios vedl roku 622 válku proti Peršanům a definitivně nad nimi zvítězil. Následně osvobodil Palestinu a vrátil do Jeruzalé-

ma svatý Kříž, který 14. září 629 uložil na Golgotě. Muslimové dobyli Palestinu roku 737, ale jejich přítomnost nijak neumenšila privilegia Pravoslavného patriarchátu v Jeruzalémě. Ta byla naopak respektována a dokonce potvrzena zvláštní chartou, kterou patriarchovi Sofroniovi VI. vydal kalif Omar ibn-el-Knatbud. Od té doby se řecká pravoslavná obec s hodnostáři, mnichy i laiky nazývá Bratrstvo Svatého hrobu a jejím úkolem je hájit práva pravoslavných ve Svaté zemi.

Dalšími vládci Palestiny se stali Turci, kteří se udrželi až do roku 1917, kdy zde Velká Británie

ustavila protektorát a jmenovala guvernéra s britským občanstvím, ale židovského vyznání. Tato situace skončila až roku 1947, kdy byly vytvořeny dva nové státy: Izrael a Palestina. Palestina však ve skutečnosti nikdy neexistovala a už roku 1967, po židovsko-arabské válce, připadl celý pravý břeh Jordánu i starý Jeruzalém státu Izrael...

(pokračování v příštím čísle)

*zpracováno podle Průvodce
po Svaté zemi,
Jeruzalém 1991*

Zápisky z pouti po Sv. Zemi

Když pláč žen myronosic obrátil se v radost velikou...

Jak jen začít? Snad po pořádku. V minulém čísle jsme popsali naši první letošní pout' do Sv. Země, která se uskutečnila krátce před začátkem Velkého postu. Netušili jsme, že se zakrátko naskytne další příležitost... Díky neodolatelné nabídce CK Awer Tour jsme se mohli krátce po Pasše, 19. dubna 2004, znovu přenést nejen přes rozdíl časových pásem, ale i přes bariéru nejistoty a obav do země zaslíbené všem, kteří chtějí žít s Bohem v míru. Naším úmyslem navštívit Sv. Zemi nezvklala ani všeobecně napjatá situace v Palestině, kterou někdy poněkud tendenčně prezentují naše média.

Početně jsme byli tentokrát slabší: pouhých 16 poutníků z Čech, Slovenska a Rakouska. Pravoslavi však nespočívá v síle, ale v Duchu. A k pramenům vylití tohoto Ducha na apoštoly na Siónské hoře směřovaly i naše kroky. Právě na Siónu spatřil sv. apoštol Tomáš Krista poprvé po jeho slavném Vzkříšení. I naše výprava, kterou vedl i tentokrát náš duchovní otec Josef, přicházela nyní na tato místa podobně jako kdysi svatý Tomáš, aby už nebyla „nevěřící, ale věřící“. Ostatně, ne náhodou jsme odlétali v pondělí po tzv. Tomášově neděli. Během týdenního pobytu ve Sv. Zemi jsme pak na vlastní oči viděli nejen mnohá evangelní místa, ale i mnohé zázraky, jež se na nich znovu a znovu odehrávají...

Itinerář na jednotlivé dny byl zcela zaplněn. Po tradiční první zastávce ve městě Lod, ve kterém spočívají svaté ostatky velkomučedníka Jiřího, vedla naše cesta do pohoří Orini (csl. Horňaja). Působí zde pravoslavní Řekové a také ruská misie, na jejímž místním pozemku se dodnes nachází část skály – místo narození sv. Jana Křtitele. Sem

přijela z galilejského Nazareta Přesvatá Bohorodice, aby navštívila Alžbětu, jež měla porodit „největšího z proroků“. Připomněli jsem si tu i velkou osobnost ruské pravoslavné misie ve Sv. Zemi v 19. století, archimandritu Antonína Kapustina. Opustili jsme Orini a zamířili k místu našeho ubytování, do Města pokoje – Jeruzaléma. Ještě toho večera jsme nedočkavě spěchali k chrámu nejdražšímu, chrámu Vzkříšení s jeskyní Božího hrobu. Zde se rozezněl náš zpěv oslavující Kristovo Vzkříšení, jenž neutíchl ani v dalších dnech našeho pobytu – vždyť „čas pláče už skončil“ a nastal čas Vzkříšení.

Druhý den jsme absolvovali ranní procházku přes Getsemanskou zahradu na horu Olivetskou. Čekala nás tam zastávka v ruském Jelesonském monastýru a milé setkání s igumenou Mojsejou. Pak už jsme se spustili údolím potoku Kedron a nedaleko od hrobu Přesv. Bohorodice jsme vešli Štěpánskou branou do Starého města, kde jsme pokračovali v prohlídce. Cestou k našemu hotelu jsme se zastavili v arménském chrámu sv. Jakuba, jenž kdysi patřil pravoslavným a v němž se kdysi nacházely ostatky prvního jeruzalémského biskupa.

Třetí den přinesl celodenní výpravu do severní úrodné a klimaticky mírnější části Izraele – do Galileje. Po zastávce na hoře Tábor, na místě Proměnění Páně, kde vedle sebe stojí pravoslavný a katolický monastýr, jsme vyrazili do Nazareta k prameni Přesv. Bohorodice. Stojí zde jeden ze dvou místních farních chrámů převážně pravoslavných Arabů, kterých je ve městě více než 20 tisíc. Dalším místem na trase bylo Kafarnaum, kde se

nachází hned několik archeologicky doložených památek z doby apoštolské: dům apoštola Petra, ve kterém byla uzdravena matka jeho ženy sv. Petronily, základy synagogy, kde kázal údajně sám Kristus, a místní pravoslavný chrám, stojící na místě uzdravení raněného mrtvici, který byl spuštěn do domu otvorem ve střeše. Cesta podél jemně slané Genezaretského jezera, jehož pobřeží je lemováno nezvykle živou paletou květů roztočivých tvarů a barev, nás přivedla až do Tiberiady. Byli jsme zde přivítáni otcem Timotheem, který nás provedl místním monastýrským komplexem Sv. apoštolů u břehu jezera a pohostil nás pravou „řeckou“ kávou. Nedaleko odtud, na místě zvaném Jardenit, které je vyhrazeno křtům křesťanských poutníků, proběhl i tentokrát jeden křest pravoslavný, jenž vzbudil pozornost mnoha turistů z celého světa. Náš nově pokřtěný bratr v Kristu přijal jméno sv. Romana Sladkopěvce. Sláva Bohu!

Míst, která jsme v následujících dnech navštívili, bylo nespočet, přičemž za mnohé vděčíme naší již tradiční průvodkyni, obětavé mátušce Marině. Jmenujme alespoň monastýr Mar Saba v Judské poušti, kde jsme se setkali s prozorlivým starcem Nikodémem; monastýr ctih. Theodosia Kinoviarcha s hrobem sv. Ioanna Moscha, autora Luhu duchovního; Pole pastýřů; Beit Jala – město s více než 9 tisíci pravoslavnými Araby, kde jsme se opět

setkali s o. Georgiem; Betlém s jeskyní Narození Páně (opět jsme zde mohli vyslechnout duchovní poučení srbského igumena o. Iliji); monastýr sv. velkomučedníka Jiřího v El Khadru s jeho divotvornou ikonou. Při našem pobytu na palestinském území jsme netušili, že nás čeká více než dvouhodinové zdržení na hraničním přechodu mezi Izraelem a Palestinou, který stráží izraelská armáda...

Pátý den byl opět ve znamení Judské pouště: monastýr sv. Jiřího Chozevity s jeskyní sv. proroka Elijáše ve Wadi Kelt; cesta do Jericha; hora Pokušení; monastýr proroka Elizea; monastýr sv. Gerasima Jordánského (dva dny po naší únorové návštěvě byl monastýrský chrám silně poničen zemětřesením!); cesta zpět do Jeruzaléma přes Betánii s domem Marie, Marty a Lazara a Lazarovým hrobem ve vlastnictví muslimů; Betfage, v němž usedl Pán Ježíš Kristus na oslátko před svým vjezdem do Jeruzaléma...

V den sobotní slaví Židé svůj šabat, zatímco muslimové po pátku už opět pracují. Naše výprava strávila sobotu převážně v Jeruzalémě: znovu jsme viděli Malou Galileu s místem prvního setkání apoštolů se vzkříšeným Kristem, poklonili se stopě Pána Ježíše na místě, odkud se povzněl na nebesa (v držení muslimů, vstupné 1 US \$), navštívili řecký monastýr poblíž místa Nanebevstoupení (původní chrám byl zničen v 90. letech 20. století,

místní představený o. Joakim místo neopustil i přesto, že mu zde zavraždili vlastní matku) či monastýr sv. Mikuláše, kde jsme byli svědky sv. Liturgie sloužené v hebrejštině. Na sklonku dne jsme se zúčastnili slavnostní večerní v pravoslavném chrámu sv. Jakuba v areálu chrámu Vzkříšení a v noci ze soboty na neděli pak noční Liturgie u samotného Božího Hrobu, při níž řada z nás přejala přecitlivě Tajiny Kristovy. Sv. Liturgii sloužil mimo jiné i náš otec Josef a protodiakon Vladimír Kocvar ze Slovenska; oba dva jsme obdivovali při krásné, avšak liturgicky náročné bohoslužbě.

Zbývá ještě uvést zajímavé zastavení v Ramle v poslední den našeho pobytu. V Ramle, odkud pocházel sv. Josef Arimatjiský, jsme se stali svědky dojemné sv. Liturgie ve výhradně arabské

farnosti. Sloužil ji spolu s dalšími biskupy samotný jeruzalémský patriarcha Ireneos, který nás již druhého dne přijal ve své rezidenci. Při společném rozhovoru nás tehdy ujistil o své lásce, již k naší Církvi, jejím představitelům a všem věřícím cítí, a zdůraznil, že se při každé sv. Liturgii za nás všechny vroucně modlí. Patriarcha nám popřál, abychom se mohli opět vypravit na posvátná místa, která jsou spjata s životem a utrpením našeho Pána Ježíše Krista, neboť skýtají zdroj velké Boží blahodati. Na závěr nezapomenutelné audience jsme mu předali i všechna tři dosavadní čísla našeho Dobrého pastýře, která patriarcha požehnal a popřál nám hodně úspěchů do další práce.

m.d.

Portrét patriarchy Ireneae I.

Jeho blaženost patriarcha Svatého města Jeruzaléma a vši Palestiny Ireneos I. (světským jménem Emanuel Skopelitis) se narodil na řeckém ostrově Samu 17. května 1939. Do Jeruzaléma přijel

v roce 1953. V roce 1958, ve svých devatenácti letech, přijal mnišský postřih se jménem Ireneos, v čest sv. mučedníka Ireneae Lyonského. Rok nato byl vysvěcen na diákona. V roce 1963 zakončil studium na Jeruzalémské patriaršské škole, o dva roky později byl rukopoložen na jeromonacha a v roce 1966 byl uveden do hodnosti archimandrity. Čtyři

roky pak strávil v Athénách, kde v roce 1970 úspěšně zakončil bohosloveckou fakultu. Během své dosavadní služby v Církvi zastával mnohé funkce a hodnosti, např. Velkého arcidiákona sv. Prestolu, odpovědného redaktora časopisu „Nový Sión“ či předsedy Nejvyššího církevního soudu. Od roku 1979 byl patriaršim exarchou v Athénách, z kteréžto funkce vyplývala zodpovědnost za každoroční rozšíření Blahodatného ohně v Řecku. V březnu roku 1981 byl archimandrita Ireneos rukopoložen na arcibiskupa hierapolského a v roce 1994 se stal metropolitou.

Současně se stal vладыka Ireneos nejbližším spolupracovníkem patriarchů Benedikta a po něm též posledního patriarchy Didodora. Byl členem mnoha zahraničních delegací a doprovázel patriarchu Benedikta např. při jeho návštěvách Ameriky, Anglie a Srbska. Jako člen oficiálních delegací Jeruzalémského patriarchátu navštívil i Rusko a Rumunsko.

Patriarchou jeruzalémským a vši Palestiny byl zvolen na místním sněmu Jeruzalémské církve, který zasedal 13. dubna 2001.

Jeho blaženost Ireneos hovoří plynule arabsky, anglicky, rusky a hebrejsky. Udržuje dobré vztahy s představiteli ostatních místních Pravoslavných církví. Hluboce chápe složitou situaci Patriarchátu a pravoslavné obce ve Svaté Zemi. Patriarcha doufá, že znovuoobnoví slávu Siónské (jeruzalémské) církve a přispěje k náboženské toleranci a vzájemné úctě mezi představiteli různých náboženských a národnostních společenství žijících ve Svaté Zemi.

Neznámý svět víry

Kristova Pláštěnice – zázračné Turínské plátno

Pláštěnice Spasitelova je jedním z nejpodivuhodnějších hmatatelných svědectví o Kristově vzkříšení, jež se dochovala až do dnešních dní. Jde o podlouhlou úzkou látku, do které bylo podle sv. Pisma zavinuto umučené a ukřižované tělo Pána Ježíše Krista.

Evangelista Marek nám vypravuje o tom, jak „přišel Josef z Arimatie, ctihodný člen rady, který též očekával Boží Království, vešel směle k Pilátovi, a prosil za Tělo Ježíšovo...“ Josef „koupil plátno, sňal Ježíše s kříže, zavinul ho do plátna a položil do hrobu, který byl vytesán ve skále, a ke vchodu do hrobu přivalil kámen“. (Mar. 15,43-46). Jiný z evangelistů, sv. Lukáš, popisuje, jak po Kristově vzkříšení Petr „běžel k hrobu, a nakloniv se, užířel prostěradla, jak volně leží, a odešel, divě se sám u sebe, co se stalo...“ (Luk. 24,12). Tato pohřební prostěradla nejsou ničím jiným než tzv. Pláštnicí Kristovou.

O Pláštenci se až do počátku 4. století po Kristu nedochovalo žádné písemné svědectví. Pravděpodobně proto, že patřila k nejdrahocennějším památkám po Spasiteli, jež byly Kristovými nepřáteli nemilosrdně ničeny. Ústní podání hovoří o tom, že před svým slavnostním přenesením do Cařihradu pobývala Pláštěnice krátkou dobu v péči svatých apoštolů a poté v dědictví krále Abgara v Edesse. Později se už o Pláštenci objevují i písemné zprávy, které zaznamenali nejen prostí poutníci, ale i císařové a církevní představitelé. Jak se však Pláštěnice dostala z východní části říše na Západ? Spolu s dalšími relikviemi byla odcizena křížáky při dobytí a vyplenění Cařihradu v roce 1204 a odvezena nejdříve do Francie. V 17. století byla přenesena do italského města Turína, podle něhož dostala i svůj novodobý název. V Turíně spočívá Pláštěnice dodnes.

Na Pláštenci se tajemným, nevysvětlitelným způsobem zobrazila nejen tvář, nýbrž celé Spasitelovo tělo, jež bylo sňato s kříže. Při pohledu na Kristovo tělo můžeme rozpoznat zvláštní výraz tváře, prodchnutý až nadzemskou slávou, být s viditelnými stopami těžkého utrpení. Na vysokém čele lze spatřit prameny krve, na rukou a nohou stopy ran od hřebů, celé tělo je pokryto krvavými ranami od bičování.

Obrysy tohoto tajemného obrazu nejsou na první pohled příliš zřetelné, jsou jakoby smyté. K odhalení obrazu Kristova těla došlo překvapivě až v roce 1898, kdy byla Pláštěnice poprvé vyfotografována. Jaký byl údiv amatérského fotografa Seconda Pia, když se před jeho zrakem na skleněném negativu objevilo zcela zřetelné, s dokonalou přesností zachycené vyobrazení Krista! Toho dne se započala nová etapa vědeckého zkoumání Pláštěnice a vznikl zcela nový vědecký obor, tzv. sindologie (od řeckého slova *sindoni* – plátno či prostěradlo). Výsledkem zkoumání Pláštěnice nebyla pouze nová vědecká zjištění; mnozí učenci označili Pláštenci za „páté, rukou nepsané Evangelium“, které přináší jasný důkaz o zázraku Kristova vzkříšení...

Z Evangelia se dozvídáme, že Kristus byl vystaven bičování a jinému mučení; pouze Pláštěnice nám však odhaluje, o jak surové mučení šlo. Vojáci, kteří Krista bičovali, museli být dva, jeden menší a druhý větší, oba měli biče se speciálními kovovými zakončeními, jak bylo zvykem v římské armádě. Na Kristovo tělo dopadlo minimálně 40 úderů, převážně na záda, hrud' a nohy. Vsazení trnové koruny na Spasitelovu hlavu nemělo sloužit jen k jeho celkovému ponižení; ve skutečnosti způsobilo odsouzenému další těžké bolesti.

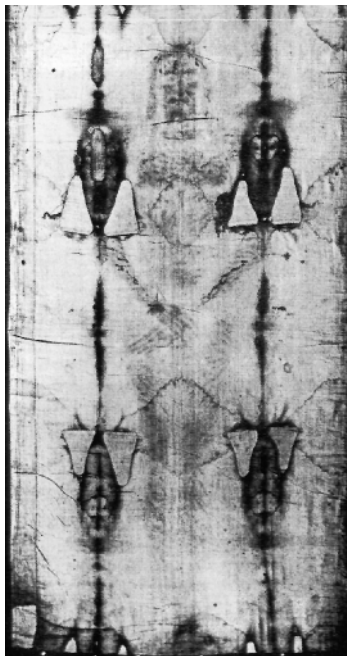

Pláštěnice však svědčí nejen o ukřižování Ježíše Krista, ale předně o jeho vzkříšení. Vystává najevo, že Kristus po svém slavném vzkříšení vystoupil z Pláštěnice, aniž ji rozvinul. Ostatně i kámen u Spasitelova hrobu byl odvalen ne kvůli Kristu, který ve svém oslaveném těle procházel i zavřenými dveřmi, ale kvůli učedníkům, aby viděli a uvěřili...

Jak mohlo dojít k tak jasnému zobrazení těla, jež bylo do Pláštěnice zavinuté? Na Pláštěnici nebyly nalezeny stopy klasického barviva. Mnozí experti tvrdí, že tak dokonalý otisk lidského těla, který vytvořil negativní zobrazení na Pláštěnici, mohl vzniknout jedině působením silného světla, které bývá přirovnáváno k radioaktivnímu záření. Světelné působení vycházející zevnitř Pláštěnice by muselo být ještě silnější než záření, k němuž došlo při jaderném výbuchu v Hirošimě – aniž byla ovšem porušena samotná látka!

Vědci odhalili i další překvapující fakta: na látce se zachoval pyl z rostlin rostoucích jedině v Palestině; látka je zhotovena již dávno zapomenutým způsobem, jenž byl obvyklý na počátku prvního tisíciletí na Blízkém východě; všechny rány na těle plně odpovídají evangelnímu popisu mučení a smrti Ježíše Krista a stěží mohly vzniknout na těle jiného člověka (srovnaj stopy po trnové koruně, kopím probodnutá žebra atd.). To jsou jen některá z překvapivých zjištění současné vědy.

Ne všechny otázky byly doposud uspokojivě zodpovězeny. Nedokonalost radiouhlíkové analýzy zatím stále nedovoluje určit přesné stáří tohoto předmětu, i když všechny ostatní důkazy svědčí o tom, že vznikl mezi léty 30 a 100 po Kristu. Radiouhlíková metoda určuje stáří Pláštěnice mezi 1200 – 1300 lety, vychází však z předpokladu, že nedošlo k žádnému vnějšímu zásahu do zkoumaného objektu. Nebere tedy v potaz skutečnost, že v průběhu své existence byla Pláštěnice několikrát vystavena praní v horké vodě a oleji i přímému působení ohně, naposledy v roce 1997. Při tehdejšímu požáru turínského chrámu ji z nedobytného stříbrného sarkofágu zázračně zachránil jeden z požárníků, který se vzápětí stal italským národním hrdinou.

z knihy Něpoznannyj mir věry (Sretěnský monastýr, Moskva 2002)

zpracoval m.d.

Před svátky Sv. Trojice uzavřel se trojlístek nově oddaných mladých párů,
jež přijali sv. Tajinu manželství. Blahopřejeme tímto

**Janovi a Marii Zavřelovým,
Jánu a Janě Tomášovým**

a

Kyřillu a Heleně Sarkisianovým.

Nechť všem třem krásným novomanželským párům, sezdáným v nedávné době v různých pravoslavných chrámech, udělí Hospodin šťastný život, zdraví a Boží požehnání na mnohá a blahá léta...

Ze života naší farnosti

Letošní Pascha v chrámu sv. Václava v Brně

Svátek Světlého Kristova Vzkříšení letos připadl na 11. dubna. Datum Velikonoc bylo výjimečně shodné podle starého i nového stylu, a tak se Církev radovala z Kristova Vzkříšení ve vši jednotě.

Ke slavení Paschy jsme se připravovali během celého Velkého postu. Ve strastném týdnu probíhaly v našem chrámu už od pondělí každý den bohoslužby. Na Velký čtvrtek se ráno sloužila liturgie sv. Basila Velikého a večer velkopáteční jitřní se čtením dvanácti evangelií o utrpení našeho Pána Ježíše Krista. Už tradičně při ní zpíval užší výběr našeho smíšeného sboru.

Na Velký pátek ráno se čety hodinky a večer se sloužila velká večerní, při které byla vynešena Pláštěnice doprostřed chrámu na stůl, krásně ozdobený množstvím bílých květů. Ranní velkosobotní Liturgie sv. Basila Velikého, při níž řada věřících přijala svaté tajiny, již předznamenávala blížící se oslavy Paschy.

Slavnostní oslavu Vzkříšení započala jako tradičně až paschální jitřní krátce před půlnocí

ze soboty na neděli. Půlnoční bohoslužbu, kterou sloužili společně otec Josef a otec Karel, otevřel slavnostní průvod kolem chrámu s rozžatými svícemi. Radostnou oslavu Vzkříšení nedokázal pokazit ani déšť, který se během jitřní spustil, a nezabránil ani svěcení pokrmů, které proběhlo po bohoslužbě na prostranství okolo chrámu.

Jitřní se pak sloužila ještě jednou, v neděli v sedm hodin ráno, tentokrát s ukrajinsko-ruskými zpěvy. Po ní následovala svatá Liturgie. Stejně jako jitřní byla velmi radostná a proběhla hladce a bez jakýchkoli zmatků i přes velký počet věřících, z nichž mnoho přijalo svaté tajiny. Po liturgii se opět konalo svěcení pokrmů a poté už se všichni rozešli oslavovat do svých domovů. V chrámu se věřící znovu sešli večer při slavnostní večerní a měli možnost sem přicházet i v průběhu celého světlého týdne: každý den se totiž sloužila liturgie i večerní. V pondělí po liturgii navíc následoval průvod kolem chrámu se čtením Evangelii.

Každý rok, díky Bohu, přibývá věřících, kteří se účastní oslav svaté Paschy. Modleme se, aby tomu tak bylo i nadále a aby byl náš chrám plný i o „běžných“ nedělích. Vždyť Světlé Kristovo Vzkříšení nemusíme prožívat jen jednou do roka, ale každý týden, každou neděli, při každé sv. Liturgii.

Marie Zaviřelová

Krátké zprávy

- **Výroční cena pro otce Josefa** – Nadační fond Hellenika udělil našemu duchovnímu otci Josefu Fejsakovi výroční cenu za podporu kultury řecké menšiny v České republice v letech 1994–2004. K nemnoha významným patřil např. i hejtmán Jihomoravského kraje a další významné osobnosti.
- **Zarmoucený pozdrav z Palestiny** – Z palestinské Beit Jaly nás opět zdraví náš pravoslavný arabský bratr Basheer Abueed, s nímž jsme navázali duchovní přátelství za naší první cesty do Sv. Země. Přiznává, že mohl odpovědět po delší době, než předpokládal. Situace se totiž vyostřuje nejen na palestinských územích okupovaných izraelskou armádou, ale všude tam, kde se Izrael cítí ohrožen. Bratr Basheer píše o „těžkých časech“, jež nedávno nastaly i pro tuto část Palestiny. Co se vlastně stalo? Lokální velitelství izraelské armády bez jakýchkoli jednání oznámilo palestinským občanům z Beit Jaly, že v rámci dostavby „ochranné zdi“ bude zabráná větší část pozemků na horských svazích v okolí této zdi. „Tak naše rodiny ztratí zemi, která jim patřila po mnohá staletí,“ píše Basheer. Všechny rodiny z Beit Jaly se alespoň demonstrativně vydaly na pochod k překrásným horským svahům, na jejichž hřebenech doposud rostou révové a olivové ratolesti...

● **Noví svatí přímlovci brněnského chrámu** – V polovině května se pronikavě rozšířil zástup světců, jejichž svaté ostatky spočívají v brněnském chrámu sv. Václava. Z několikadenní cesty po Ukrajině přivezl náš duchovní otec Josef částčky ostatků ctihodných otců Jova a Amfilochije Počajevských, sv. Nestora Letopisce, sv. Ilji Muromce, novomučedníka Vladimíra, metropolity kyjevského a haličského, a dalších světců. Snad největším překvapením byla pro brněnské farníky drobná část ostatků sv. mučedníka Klimenta Římského, jehož ostatky byly na Moravu poprvé přineseny svatými Cyrilem a Metodějem v 9. století. Na své ukrajinské pouti navštívil o. Josef např. Počajevskou a Kyjevsko-pečerskou lávru. V poslední jmenované sloužil sv. Liturgii spolu s vladýkou Mitrofanem, arcibiskupem perajaslavským a chmelnickým, a předal při ní zástupcům lávry drobnou částčku svatých ostatků naší mučednice a kněžny Ludmily. Otec Josef zavítal i do kláštera Sv. Trojice ve volynské Dermani, kde předal věřícím české národnosti duchovní literaturu v českém jazyce.

Pozornému oku návštěvníka brněnského chrámu sv. Václava jistě neušla pamětní deska na zadní stěně chrámového interiéru, jež připomíná sestru Pravomilu Studenou. Kdo vlastně

byla tato šlechtná žena, od jejíhož blaženého zesnutí uběhlo letos kulatých 45 let? Odpověď na tuto otázku jsme našli v překrásné vzpomínce, jež vyšla v roce 1959 v Hlasu pravoslavi a kterou napsal člen tehdejší brněnské církevní obce František Petržilka. Napsal ji s přáním, „aby si ženy v naší církvi vzaly z ní příklad a šly v jejich šlépějích, čímž mohou dokázat, že žena v církvi nemusí mlčet, chce-li pro ni poctivě pracovat“. Sestra Studená byla vždy pravým vzorem zbožné, křesťanské ženy a její památka zůstane živá jistě nejen v brněnské církevní obci, ale všude tam, kde ji znali. Věčná jí budiž paměť!

Z historie pravoslavi v Brně

45 let od blaženého zesnutí Pravomily Studené

Dne 28. dubna 1959 se zastavilo šlechtné, laskové a věrné srdce nám všem drahé sestry **Pravomily Studené**, když dokončilo devadesátý rok běhu života. Zesnulá byla zajisté velkou následovatelkou svého arcipastýře blahé paměti sv. vладыky Gorazda, který se plně oddal přetěžkému apoštolskému úkolu – vzkřísit domněle navždy zaniklou vzpomínku na praotcovskou víru v srdcích našeho národa.

Zanícení zesnulé pro toto velké dílo nemělo hranic a nezastavilo se před žádnou překážkou, i když jí osobně způsobilo škodu a újmu jako obchodnici. Nikdy přes její rty nepřešel stesk nad tím, že za tuto svoji činnost v mnohém směru trpěla. Naopak, odsuzovala každého, kdo, jak se vyjadřovala, „hází flintu do žita“, pro každý osobní nezdár, který mu vznikl pro práci ve prospěch mnohým osobám nežádoucí Pra-

voslavné církve. Když byl vyvolán pražským, tzv. „pokrokovým směrem“ rozpor v Církvi československé-pravoslavné, rozšířila se nenávist proti Pravoslavi i na Moravu. Také zde v Brně byla vedena prudká a nenávistná kampaň proti Pravoslavi a jeho obhajovatelům. Když došlo ke třídění duchů, upíralo malé stádce, věrné vладыkovi Gorazdovi a Pravoslavné církvi, svůj zrak k sestře P. Studené a čekalo, kam ona obrátí své kroky. A ta se ani na chvíli nerozmýšlela a šla bez zastavení po vytyčené cestě až do konce svého požehnaného života.

Vytyčila si velký životní úkol: do budoucna zabezpečit vývoj Pravoslavi v Brně, hlavním tehdy městě moravském. Dobře si byla vědoma toho, že ta malá hrstka věrných by si nikdy nemohla bez pomoci opatřit v Brně stánek Boží – důstojný Boží chrám. Nabádala proto neú-

navně členy sboru starších, aby pilně hledali stavební místo, kde by se mohl postavit chrám nebo vhodná budova, která by se dala proměnit v modlitebnu, i když dobře znala chudobu církevní obce. Když pak místo bylo nalezeno, byla to opět sestra P. Studená, která sama pozemek zaplatila a ihned nutila k započetí stavby. Na námitky, že je nutno napřed sehnat aspoň nejnutnější finanční zajištění pro stavbu, odpovídala: „Já ale spěchám, a přeji si tento chrám před svou smrtí vidět!“ Nelze zde vypočítat, co vše na stavbu chrámu obětovala; stačí pouze poznamenat, že bez sestry P. Studené by v Brně nikdy nebyl stál krásný chrám sv. Václava. Ke každé naší připomínce, aby pamatovala na své stáří, odpovídala: „Stavíme-li pomník ke slávě Boží, není třeba se bát o své stáří. Bůh nás neopustí!“ Musíme našim nepřívětivcům dokázat, že jsme schopni života. Zesnulá byla velkým vzorem pravého křesťanství a vlastnictví, což dokázala nesčetnými skutky. Ošetřovala a podporovala nemocné, kteří byli odkázáni na cizí pomoc, poskytl u sebe dokonce s láskou v pravdě samaritánskou poslední útočiště beznadějně chorému sbormistru zdejšího pěveckého sboru, za kterého hradila všechny léčebné náklady a nakonec zaplatila pohřebné a pomník na jeho hrobě. Kdokoli se k ní obrátil o pomoc a byl-li hodný důvěry, nikdo nebyl odmítnut.

Když postihla naši vlast nacistická zvůle, bylo sestře Pravomile už sedmdesát let. Poté, co zjistila, že již nestačí svými silami vést a udržet obchod na potřebné výši, rozhodla se prodat svůj dům a uskutečnit tvůrčí a krásnou myšlenku vладыky Gorazda, která měla cíl vybudovat dům pro staré, chudobné lidi z řad věřících v Řimicích, kde se naskytla příležitost levně získat jeden větší objekt. V tomto útulku měla být též zřízena opatrovna malých dětí těch rodičů, kteří byli oba zaměstnáni. Slibné počátky této velkorysé akce sestry P. Studené však zmařila heydrichiáda se svými strašnými následky nejen pro Pravoslavnou církev, ale pro celý náš národ. A tu zesnulá ve své neúnavné houževnatosti konala dále samaritánskou službu, i když ji nebylo známo, pro koho tuto službu koná a v jakém nebezpečí se nachází. Opat-

řovala totiž v Řimicích potraviny pro obživu parašutistů, ukrytých v pravoslavné katedrále sv. Cyrila a Metoděje v Praze.

Po osvobození se vrátila do Brna, postižená již téměř naprostou hluchotou. V Brně pak navíc onemocněla těžkou chorobou dýchacího ústrojí. Zotavila se po dosti dlouhé době a rozhodla se uchýlit se do útulku pro důchodce. Avšak ani zde nezůstala v nečinnosti po způsobu mnohých starých lidí. Když shledala ústavní knihovnu, jež obsahovala značné množství knih, v ubohém stavu, vyžádala si povolení, aby se mohla věnovat práci spojené s uspořádáním knihovny. V několika měsících uvedla vše do pořádku, zavedla kartotéku, roztrhané knihy sama znovu vyvázala a zavedla malý poplatek za vypůjčování knih. Největší její zásluha však byla v tom, že příkladem a poučováním přiměla mnoho spoluobytelů v ústavě k četbě. Toto vše vzbudilo u vedení ústavu a u lékařů obdiv a úctu k zesulé.

Sestra P. Studená byla obdařena od Hospodina mnohými a neobvyklými dary, které s jejím velkorysým duchem plně uplatňovala ve všech vážných záležitostech naší Pravoslavné církve. Ta ji v uznání opravdu velkých zásluh poctila vyznamenáním sv. Cyrila a Metoděje.

*ze vzpomínek Františka Petřílky,
zasloužilého člena brněnské pravoslavné obce*

- **Bělehrad, Srbsko.** Ve dnech 8.-10. května proběhly velkolepé oslavy završení stavebních prací na **katedrálním chrámě sv. Sávy Srbského v Bělehradě**. Současně si srbský lid v čele s patriarchou Pavlem, prezidentem a dalšími významnými osobnostmi připomínal 200. výročí prvního srbského povstání za osvobození země z turecké okupace. K oslavám svátku přicestovali i představitelé všech pravoslavných církví, např. polský metropolita Sáva či konstantinopolský patriarcha Bartoloměj. Naši místní církve zastupoval metropolita Nikolaj, doprovázen vладыkou Kryštofem a protodiakonom Vladimírem Kocvarem. 8. května se členové jednotlivých delegací zúčastnili nejprve mše a poté sváteční večerní v chrámu sv. Sávy. Následující den byla sloužena sv. Liturgie v monastýru Uvedení Přesv. Bohorodice do chrámu, po níž se více než

stotisícový dav věřících vydal na křížový průvod, procházející centrem Bělehradu až k nově dokončenému chrámu sv. Sávy. Po jeho skončení byl na náměstí před chrámem sv. Sávy zahájen koncert duchovní hudby, na kterém vystoupilo 16 církevních sborů z celého Srbska. V pondělí 10. května byla též vykonána panychida s litíí za upokojení duše vůdce srbského národa Karadjorde. Na samý závěr dne byly ještě slavnostně posvěceny základy nově budovaného komplexu srbské Patriarchie, jenž má vyrůst nedaleko dostavěného katedrálního chrámu sv. Sávy.

- **Jeruzalém, Izrael.** Svaté ostatky velkokněžny Jelizavety a mnišky Varvary, kterým jsme se mohli poklonit během našich poutí do Sv. Země, budou koncem června převezeny do Ruska. Ostatky obou mučednic se podařilo převézt z Ruska ve 20. letech minulého století oklikou přes Peking až do Jeruzaléma, kde byly uloženy v monastýru sv. Marie Magdalény, spravovaném Ruskou pravoslavnou církví v zahraničí. Ostatky by měly být mimo jiné vystaveny v moskevském chrámu Krista Spasitele, poté budou převezeny letadlem na Dálný východ a odtud se vydají ve zvláštním vlaku-chrámu na pouť po všech státech Ruské federace. V Rusku by měly strávit asi šest měsíců.

Sv. kněžna Jelizaveta Feodorovna (20. 10. 1864 – 5. 7. 1918) byla vnučkou ruské carevny Marie Alexandrovny a anglické královny Viktorie, na jejímž dvoře strávila většinu svého mládí. Její manžel velkokníže Sergij Alexandrovič byl v roce 1905 zavražděn při atentátu. Po jeho smrti se sv. kněžna Jelizaveta větší části času vzdalovala palácového života, věnovala se modlitbě a obětavě pomáhala chudým a nemocným. Po zralé úvaze zcela opustila světský život, složila mnišské sliby a zanedlouho založila Monastýr milosrdenství sv. Marty a Marie. Za revoluce byla kněžna Jelizaveta zajata a později, spolu se svými příbuznými z carské rodiny, brutálně zavražděna v noci 5./18. července 1918 nedaleko Jeekatěrinburgu. V roce 1988 byly obě mučednice Ruskou církví prohlášeny za svaté.

Aktuality z pravoslavného světa

Na cestě k jednotě Moskevského patriarchátu a Ruské zahraniční církve

„... když spravedlnost a pokoj dají sobě políbení...“

Na dlouho očekávanou čtrnáctidenní návštěvu Ruska přijela 14. května hlava Ruské pravoslavné církve v zahraničí, metropolita východoamerický a newyorský Lavr. Jeho oficiální příjezd do Ruska a především účast na mnoha církevních slavnostech, jakými bylo např. vysvěcení chrámu ke cti Životodárné Trojice v Orechovo-Borisově či položení základního kamene ke stavbě nového chrámu na Butovském polygonu v čest svatých ruských novomučedníků a vyznavačů, byly doprovázeny vřelými projevy přízně ze strany ruského lidu i duchovenstva. Hned na úvod svého významného pobytu v Moskvě se vladyka Lavr a další členové zarubežné delegace setkali s patriarchou Alexijem II., který je přijal ve své rezidenci. V nejstarším moskevském Svato-danilovském monastýru se v následujících dnech vedly úvodní rozhovory a dvoustranná jednání o budoucích krocích ke znovuoživení jednoty obou částí Ruské pravoslavné církve.

Po své první zastávce v Moskvě a na Butovském polygonu, kde byli bolševiky zavražděni stovky duchovních a desetitisíce ruských občanů, navštívil vladyka Lavr proslulou Trojicko-sergejevskou lávru. Představený lávry biskup Theognost, spolu se všemi duchovními a mnichy, slavnostně přivítal vladyku Lavra před branami starobylého monastýru a celý průvod vešel do hlavního chrámu, kde se členové zarubežné delegace poklonili ostatkům sv. Sergeje Radoněžského. Obě strany si vyměnili cenné dary, přičemž metropolita Lavr předal představenému lávry ikonou s částí ostatků sv. Jana Maximoviče, biskupa šanghajského a sanfranciského. Před započetím sv. Liturgie byli významní hosté ze zarubeží uvedeni do oltáře, do kterého vešli tzv. královskými dveřmi, což je považováno za výraz hluboké úcty. Na závěr návštěvy se vladyka Lavr setkal se studenty Duchovní akademie a semináře, které v lávře působí.

Další zastavení se uskutečnilo v Donském monastýru, kde se delegace poklonila ostatkům sv. patriarchy Tichona, jenž představuje nezpochybnitelnou autoritu pro obě části Ruské církve. Poté navštívila zarubežná výprava všechny významné chrámy v Kremlu: Uspenský, Blagoveščenský i Archangelský.

Před odletem z Moskvy za dalšími poutními místy navštívil metropolita Lavr se svým doprovodem ještě např. Sretěnský monastýr, ve kterém spočívají ostatky sv. mučedníka Ilariona Trojického, dále chrám Velikého Nanebevstoupení, chrám Krista Spasitele či Novospaský monastýr. Poté výprava odletěla do Jekatěrinburgu, kde její první kroky vedly k místům spojeným se zavražděním carské rodiny, především ke chrámu Na krvi, postaveným přímo nad místem popravy rodiny posledního ruského cara Mikuláše II. Odtud se metropolita Lavr vydal na cestu do Alpajevska, k místu, kde byla r. 1918 zavražděna velkokněžna Jelizaveta Feodorovna s dalšími příbuznými carské rodiny Romanových.

Z Nižního Novgorogu, jenž byl dalším zastavením ruské zahraniční delegace, pokračovali její členové k místům spojeným s životem a mnišským zápasem sv. Serafima Sarovského, jenž pocházel z městečka Kursk a jehož svaté ostatky jsou nyní uloženy v Novodivejevském ženském monastýru. Na všech těchto místech sloužil metropolita Lavr akathisty a molebny. Nedaleko od Kurska se nachází i věhlasná Kursko-korenská poustevna se stejnojmennou divotvornou bohorodičnou ikonou, jejíž originál je v péči právě Ruské zahraniční církve.

V Petrohradu, kam odletěla delegace prezidentským letadlem, navštívila výprava vedle významných chrámů především katedrální Kazaňský chrám, kde se nachází jedna z nejznámějších divotvorných ikon Ruska: tzv. Kazaňská ikona

Přesv. Bohorodice. Poté se výprava přesunula do Svato-nikolského chrámu a kaple v čest blažené Xénie Petrohradské, jež zde žila v 2. polovici 18. století. Na závěr svého pobytu v Rusku byla zaručená výprava v čele s vladykou Lavrem oficiálně přijata ruským prezidentem Vladimírem Putinem.

Jednání mezi zástupci obou církví přinesla bohaté plody: ruská zahraniční církev nevidí nepřekonatelné překážky, jež by bránily brzkému sjednocení obou církví. Rovněž patriarcha Alexij II. ve svém závěrečném projevu potvrdil, že překážky, které sjednocení kdysi bránily, již přestaly existovat. Během dalších jednání členů obou církví se

bude diskutovat o podmínkách, za kterých bude moci ke sjednocení dojít. Obě strany věří v čestný a tvůrčí dialog, jenž by měl vést k dovršení nelehkého procesu zhojení všech ran, kterými doposud trpělo roztržené tělo Ruské církve. Představitelé obou pravoslavných církví se na závěr svých vystoupení shodli na tom, že vnitřní dynamiku sjednocovacího procesu obou církví neurčují pouze oni, ale předně Bůh.

*zpracováno podle oficiálních zpráv
internetových stránek*

Moskevského patriarchátu: sedmitža.ru

Všimli jste si, že v den **svaté Padesátnice** jsou chrámy zvláště vyzdobené? Kněží slouží v zelených rouchách, ikony jsou ověncené zelenými větvíčkami stromků, a někde bývají dokonce i zelené snítky na podlaze chrámu. Zelená barva je symbolem Svatého Ducha.

**„Nechte dítek přijít
ke mně“**

Svatá Padesátnice (svátek Seslání Svatého Ducha na apoštoly) je jedním z největších svátků. Jak již odhaluje název svátku, slavíme jej padesátý den po Velikonocích.

Práce svatých apoštolů nebyla vůbec jednoduchá. Pán Ježíš Kristus na to apoštoly upozornil ještě dříve, než vstoupil na nebesa. „Lidé vás budou soudit, věznit a mučit. Budou vás nenávidět za to, že jste mými učedníky.“ Proto apoštolům slíbil, že jim pošle Svatého Ducha, aby je v jejich službě posiloval. A oni žili na modlitbách a očekávali vyplnění tohoto slibu.

Padesátý den po Zmrtvýchvstání Ježíše Krista byli všichni shromážděni v jednom domě v Jeruzalémě. Náhle byl slyšet hukot s nebe, jako když se žene prudký víchř, a naplnil celý dům. Ukázaly se ohnivé jazyky, které se rozdělily, a na každém z apoštolů spočinul jeden. Byl to Svatý Duch, který je naplnil. Toho dne bylo v Jeruzalémě mnoho lidí z různých koutů světa – z Egypta, Persie, Asie, Říma, Kréty, Mezopotámie, Judska. Zvuk, který slyšeli, je přilákal k domu. Byli překvapeni, když uslyšeli apoštoly, jak mluví jejich rodnými jazyky. Divili se a říkali si mezi sebou: „Jak je to možné, že je slyšíme vyprávět o podivuhodných Božích skutcích ve své řeči? Co to znamená?“

Díky kázání svatého Petra i ostatních apoštolů mnozí uvěřili v Krista a nechali se pokřtít. Vstoupili tak do nového života. Dnem svaté Padesátnice vznikla Církev.

Co jsme se dověděli nového? Označ věty, se kterými souhlasíš:

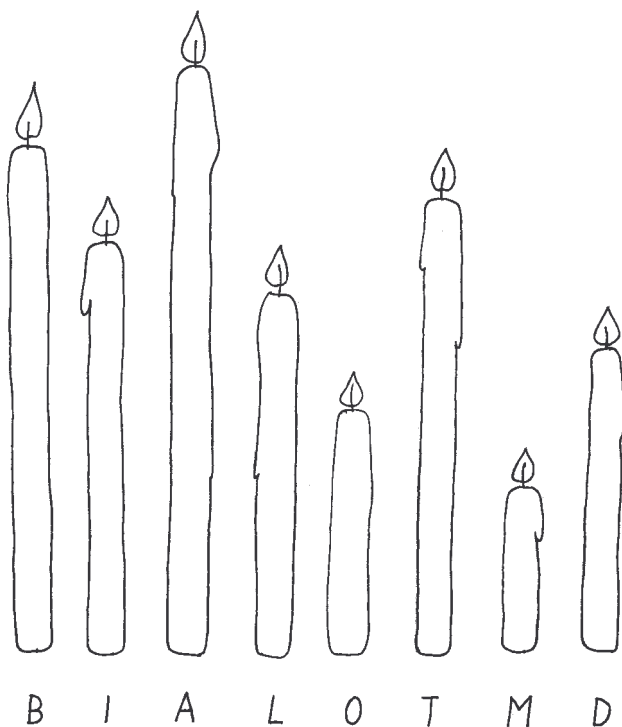
Apoštolé byli sestoupením Svatého Ducha obdarováni těmito dary:

- ... schopností učit a mluvit různými jazyky
- ... odvahou a vírou, aby mohli překonávat překážky a těžkosti, se kterými se setkávali
- ... právem trestat ty, kteří jim ubližovali
- ... schopností mluvit tak, aby svým kázáním lidi oslovili
- ... právem chlubit se svými schopnostmi

Napiš před každou větou A (ano), N (ne):

- ... Pán Ježíš Kristus se po svém Zmrtvýchvstání nikdy učedníkům nezjevil
- ... Při jednom zjevení Kristus svým učedníkům řekl, aby šli jeho učení hlásat všem národům.
- ... Práce apoštolů při šíření evangelia nebyla jednoduchá
- ... Apoštolům při jejich práci pomáhali všichni lidé
- ... Kristus poslal apoštolům Svatého Ducha v den svaté Padesátnice

Seřaď svíčky od nejmenší po největší a přečti tajenku:

Svátek sv. Petra a Pavla ve vesnici Ubl'a na východním Slovensku

V závěru svého výkladu Listu Římanům se sv. Jan Zlatoústý vyznává ze své lásky ke svatým apoštolům Petru a Pavlu. Sv. Pavla nazývá „hlavním“ mezi apoštoly, sv. Petra zase „předním“ a s úctou připomíná i místo uložení svatých ostatků obou světců: „A podoben velkému a mohutnému tělu má i Řím dvě velké, světlé oči – těla svatých apoštolů Petra a Pavla.“ Svátek dvou velkých apoštolů se však neslaví jen ve velkých centrech křesťanství, v Konstantinopoli či v Římě, ale také třeba v malebné vesničce Ubl'a na východním Slovensku. Jedna z jejích mladých rodaček napsala pro náš časopis článek, v němž podává barvitý obraz tradiční místní rozlučky se svátkem svatých Petra a Pavla – tzv. otpustu. Při čtení tohoto příspěvku se dozvíme možná více, než je na první pohled patrno: třeba to, že úcta ke světcům nespočívá ani tak v mohutnosti chrámu či oslav, ale spíše v radostném prožitku, v upřímném objetí, při němž na tváři našeho bližního probleskne radostný úsměv...

Vesnice Ubl'a leží na hranici Slovenska a Ukrajiny, asi 50 kilometrů od Užhorodu. V nevelké vesnici žije přibližně 800 obyvatel. Pro okolní dědiny je to spádová obec a její kouzlo spočívá zejména v tom, že se nachází uprostřed krásného Karpatského oblouku.

Vesnice je obydlena Rusíny, což je velmi temperamentní a specifická národnost. Většina Rusínů je buď pravoslavného, nebo řeckokatolického vyznání. Jinak tomu není ani v Ubl'i. Přibližně polovinu vesnice tvoří řeckokatolíci, ostatní jsou pravoslavní. Náboženské svátky se dlouhou dobu slavily společně – podle juliánského kalendáře. V 90. letech se však vesnice radikálně rozdělila na dva „tábory“ se dvěma kostely. Řeckokatolíci začali slavit svátky podle gregoriánského kalendáře. Pravoslavní si postavili svůj vlastní chrám, který zasvětili sv. Petru a Pavlu – a právě na tento svátek se ve vesnici slaví „otpust“.

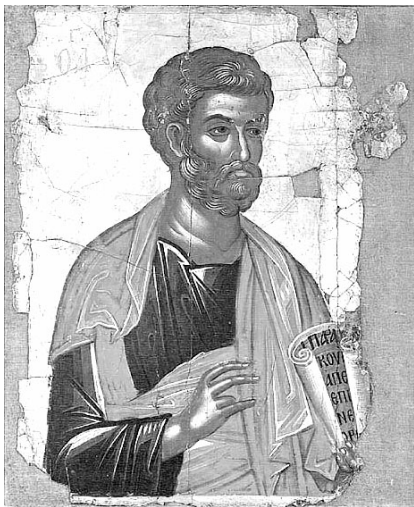
Lidé jsou většinou starší a chodí pravidelně do kostela, ale vím, že už to není takové, jak bývalo. Dříve se zvaly rodiny z okolí, přicházeli

svatí Petr a Pavel

(svátek 29. června / 12. července)

**Nejpřednější z apoštolů a učitelé celého světa,
proste Vládce všech,
aby daroval světu mír
a duším našim milost velikou.**

(hlas 4.)

věřící ze všech stran, aby uctili památku sv. Petra a Pavla a spolu se pomodlili. Dnes na „otrust“ přicházejí synové a dcery z měst se svými dětmi, aby navštívili své staré rodiče. I já už nějaký čas studuji ve městě, ale přesto se vám pokusím popsat, jak jsem vnímala „otrust“ svýma dětskýma očima.

Je ráno. Sluníčko už svítí naplno a ptáčky mi zpívají na okně. Mamka běhá v kuchyni sem a tam a má strach, že doma bude něco chybět. Pak se všichni oblékáme do nejhezčího oblečení – já jsem měla vždy připravené úplně nové šaty. Vzápě-

tí slyšíme zvonit zvony, větší se jmenuje Petr, menší Pavel: volají nás na bohoslužbu. Celá naše rodina vyráží do chrámu. Před ním už čekají malé barevné stánky s hračkami, svatými obrázky, křížky a sladkostmi. Ráj pro děti. U branky jsou postavené břízky, které symbolizují, že je dnes u nás „otrust“. V chrámu mě už čekají. Dávají mi do ruky procesii (kříž, který reprezentuje naši farnost) a já čekám, až přijdou procesie z ostatních vesnic, abych je mohla přivítat. Opravdu, po několika minutách přichází první, ze sousední vesnice. Věřící jdou buď pěšky, nebo autobusem a už zdaleka zpívají nábožné písně. Procesie přijde až ke mně, třikrát se pokloníme a neseme ji do chrámu. Takto čekám, až přijde poslední. Začíná bohoslužba. Slouží vždy nejméně tři duchovní otcové, někdy jich je i pět či šest, oblečení do zlatých rouch. Je to překrásné. Chrám je naprosto přeplněn. Spousta lidí stojí venku a já si všímám, že už přijela i naše rodina znedaleka. Setkávají se rodiny, znají, všichni, co se už velmi dlouho neviděli. Kázání otce Juraje Sičáka je často tak dojemné, že lidi pláče. Ti, kteří mohou, jdou k přijímání a paní, která se stará o chrám, si odkládá děvčata bokem. Mnoho z nich se stydí, ale já ne, jsem na to zvyklá. Budeme nést všechny proce-

Chrám sv. Petra a Pavla v Ublje

chovným otcům za jejich účast a podporu. Všichni hosté jsou pohoštěni zákusky, vodou a troškou vodky. Aby bylo veselo. Někteří odcházejí do svých domovů, jiní zůstávají u příbuzných na hostinu, a pro duchovenstvo je připraveno na faře velké hodování. Po čtyřicetidenním postu se na to všichni moc těší.

Já odcházím z chrámu jako jedna z posledních, museli jsme ještě vrátit procesie jejím farnostem, líbám rychle ikonku sv. Petra a Pavla a běžím domů. Víím, že tam jsou už naši příbuzní s maminkou a se spoustou dobrot. Odpoledne všichni odpočívají a mládež čeká netrpělivě na večer, až bude v naší vesnici zábava. Těším se, až jednou půjdu také a pořádně si zatancuji.

„Otpust“ je vždy doba, kdy s potěšením zjistím, že se na tvářích chudých a ztrápených lidí objeví radostný úsměv. Je to nádherné, je to požehnání klidu a radosti.

Eugenia Kamozinová

„Když však přijde Utěšitel, kterého vám pošlu od Otce, Duch Pravdy, který vychází od Otce, Ten bude svědčit o mně...“ (Jan 15,26) Utěšitel – Duch Pravdy – svědčí božským a přesvědčivým způsobem o tom, že Ježíš je Bůh a Spasitel. Svatý Duch nemá tělo, aby Ho Kristovi nepřátelé mohli ukřižovat. Jeho svědectví je nejmocnějším svědectvím Boha o Bohočlověku, Boha o Bohu.

ctihodný Justin Popovič

Slovo o petropavlovském postu

Ve šlépějích sv. apoštolů

Petropavlovský (apoštolský) půst začíná vždy v pondělí po Neděli všech svatých a trvá do svátku sv. apoštolů Petra a Pavla. Naše svatá Církev nás vyzývá ke zdrženlivosti, abychom po přijetí blahodati Svatého Ducha byli připraveni ke zvěstování Evangelia, podobně jako je zvěštovali svatí apoštolé mezi všemi národy. Po svátku Kristova Vzkříšení se nepostíme proto, že v tyto dny přebýval Spasitel s námi. Sám Kristus řekl: „Cožpak můžete svatebním synům, dokud je s nimi ženich, nařizovat, aby se postili?“ (Luk. 5, 34) Sv. Lev Veliký ovšem píše, že „po dlouhém svátečním období, jež trvá od dne Paschy do sv. Padesátnice, je půst obzvláště nutný, abychom opětovným úsilím znovu očistili naši mysl a stali se důstojnými darů Ducha Svatého“. Právě blahodatná síla Svatého Ducha poučila apoštoly o velkém tajemství duchovní zdrženlivosti, jež slouží jako silná duchovní zbraň proti všem úkladům nepřitele lidské spásy. Proto po uplynutí svatých a radostných dní svátků Kristova Vzkříšení a Nanebevstoupení a po přijetí darů Ducha Svatého vstupujeme znovu do zápasště postu, abychom nabyli bdělosti a upevnění našeho duchovního života. Abychom s velkým úsilím chránili semena duchovního života, jež byla Spasitelem zaseta do našich bdících srdcí ve slavných dnech velkých svátků. Petropavlovský půst byl ustanoven samotnými apoštoly; dvěma největším z nich takto projevujeme naši vděčnost a připomínáme si jejich velké zásluhy o Církev.

Jak dlouho trvá petropavlovský půst?

Délka tohoto postu závisí na čase slavení Paschy, a proto je vždy různá. Půst začíná po uplynutí týdne v čest sv. Padesátnice, tedy v pondělí po Neděli všech svatých, a končí 28. června (11. července), pokud ovšem svátek apoštolů Petra a Pavla nepřipadá na středu či pátek. Nejdéle může apoštolský půst trvat šest týdnů, naopak nejméně jeden týden a jeden den. O délce petropavlovského postu nás informuje už např. antiochijský patriarcha Theodor Balsamon ve 12. století.

Jak se správně stravovat v tyto postní dny?

Petropavlovský půst je o něco mírnější než např. půst Velký (sv. Čtyřicátnice). Církevní pravidla předepisují zdržovat se každý týden minimálně po tři dny, tj. v pondělí, středu a pátek, ryby a jíst pouze rostlinnou stravu. Naopak v sobotu, v neděli a v den svátku velkého světce je ryba povolena.

Proč se svatí apoštolé Petr a Pavel nazývají vrchními či největšími z apoštolů?

Podle svědectví sv. Písma zaujímají apoštolé v Církvi zcela ojedinělé postavení: „Každý o nás smýšlej jako o služebnících Kristových a správcích tajemství Božích.“ (I. Kor. 4, 1) Ač dostali všichni apoštolé stejnou moc „svazovat a rozsvazovat“ lidské hříchy zde na zemi a „hlásat blahou zvěst všem národům“, přesto mezi nimi byli někteří, jejichž vlastnosti a zásluhy jsou v Písmu sv. zvláště zdůrazněny. Církve oslavuje sv. Petra jako prvního, který vyznal božskou přirozenost Ježíše Krista, sv. Pavla pak jako nejpracovitějšího z apoštolů, jenž byl k nejvyšším apoštolům připojen Duchem Svatým. Prvního Církve oslavuje za jeho „pevnou víru“, na které byla zbudována Církve, druhého za „jasnozřivou moudrost“, s níž obešel celou oikumenu.

připravil m.d.

Pout' do Svaté Země

Oznamujeme všem čtenářům, že ve dnech 23. – 30. srpna 2004 se pod vedením otce Josefa, duchovního správce brněnské farnosti, uskuteční pout' do Svaté Země při příležitosti svátku Zesnutí Přesvaté Bohorodice. Všichni zájemci o tuto pout' necht' se co nejdříve přihlásí přímo u otce Josefa.

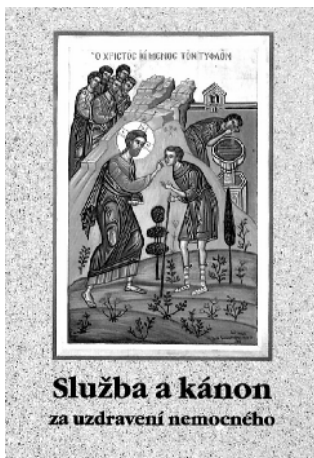
Letošní Pascha na webových stránkách naší farnosti!

V nové rubrice „Fotogalerie“ na internetových stránkách brněnské pravoslavné farnosti www.pravoslavbrno.cz můžete shlédnout kromě fotografií z nedávných poutních cest a svěcení chrámu též záběry z letošní Paschy v Brně.

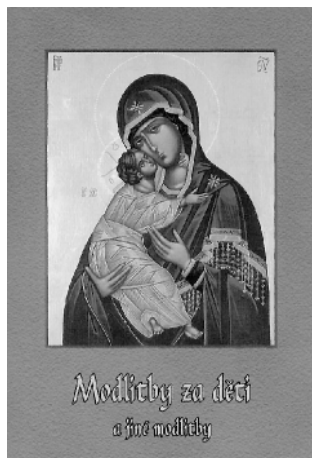
Jako plod krásný tvého spasitelného semene země české přinášejí tobě, Hospodine, všechny svaté, zde zazářivší. Na přímluvy jejich v míru chraň církev a země s přispěním Bohorodice, Mnohostivý.

(tropar 2. neděle po Padesátnici, hlas 1.)

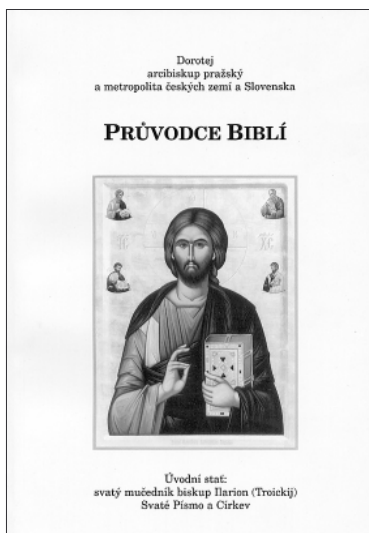
Nabídka pravoslavné literatury v chrámu sv. Václava v Brně

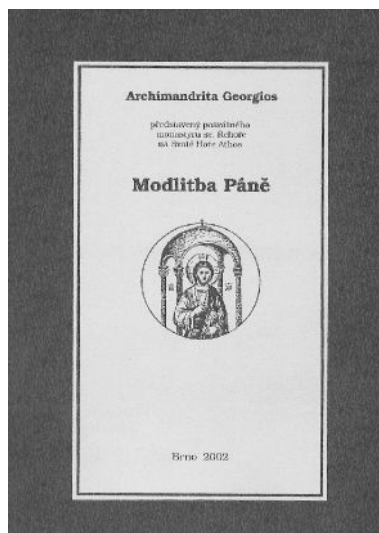
Právě vyšla kapesní knížka, jež obsahuje kromě bohoslužby a modliteb za nemocného též výroky sv. Otců a duchovní poučení pro všechny nemocné. Kniha je ve formátu A6 a má 37 stran.

Modlitby za děti a jiné modlitby ke svatým a za tělesné a duchovní zdraví doplňuje stat' „O modlitbě rodičů za děti“ od N. A. Pestova. Knižka kapesního formátu A6 má 48 stran.

Český překlad teologického odkazu metropolity Doroteje podává srozumitelný výklad církevních pravidel a pravoslavné věrouky na základě sv. Pisma a sv. Tradice Církve. Text knihy je doplněn úvodní statí „Svaté Písmo a Církev“ od svatého mučedníka biskupa Ilarion (Troickij). Kniha ve formátu A5 má 181 stran.

Dílo archimandrity Georgia z monastýru sv. Řehoře na sv. Hoře Athos v Řecku seznamuje čtenáře s výkladem modlitby Otče náš v duchu učení sv. Otců. Kniha přeložená z řeckého originálu je doplněna stručným životopisným přehledem světců a učitelů Církve citovaných v této knize. Publikace je vydána ve formátu A5 a má 41 stran.

Obsah

Slovo úvodem	2
O svátcích	
Sestoupení Svatého Ducha na apoštoly – svatá Padesátnice	3
Pravoslavná církev jako ochránkyně pravdivého obrazu Krista	5
„...osobním cílem každého křesťana by měla být v první řadě spása duše pro věčný život...“	6
2. část rozhovoru s otcem Joakimem, igumenem Monastýru sv. Gorazda v Hrubé Vrbce	
Životy svatých	
Svatý Metoděj, učitel Slovanů	10
Liturgika	
Pravoslavné hodinky („časy“)	14
Svatá Padesátnice na pravoslavných ikonách	16
Chrám „Sergej-Nikolaj“	19
Malý průvodce Svatou zemí	
Zastavení první: Palestina	21
Zápisky z pouti po Sv. Zemi	22
Portrét patriarchy Ireneia I.	24
Neznámý svět víry	
Kristova Pláštěnice – zázračné Turínské plátno	25
Ze života naší farnosti	
Letošní Pascha v chrámu sv. Václava v Brně	27
Krátké zprávy	27
Z historie pravoslaví v Brně	
45 let od blaženého zesnutí Pravomily Studené	28
Aktuality z pravoslavného světa	
Na cestě k jednotě Moskevského patriarchátu a Ruské zahraniční církve	31
„Nechte dítek přijít ke mně“	32
Svátek sv. Petra a Pavla ve vesnici Ubľa na východním Slovensku	34
Slovo o petropavlovském postu	37
Nabídka pravoslavné literatury	39

Číslo (4/2004) vydáno u příležitosti svátku Sestoupení Sv. Ducha na apoštoly
Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobry
pastýř“. Odpovědný redaktor: Michal Dvořáček; členové redakční rady: Jaroslav Černo-
cký, Marek Malík, Jan Zbyněk Zavřel, Marie Křížková, Eugenia Kamožinová, Igor
Smal-Stotskyj, David Sýkora. Další přispěvatelé článků: otec Karel Podracký, mátuška
Anna Podracká a otec igumen Joakim. Grafická úprava: Joakim T. Bílek, na
OpenOffice.org. Perokresby na obálce a ilustrace: Marek Malík.
Kontakt: dobrypastyř.brno@email.cz <http://www.pravoslavbrno.cz>